

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Vliv místního referenda na samosprávu obcí

Horní Jiřetín a Litvínov

Jan Vágner

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jan Vágner

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Vliv místního referenda na samosprávu obcí Horní Jiřetín a Litvínov

Název anglicky

The impact of local referendum on municipality's government of Horní Jiřetín and Litvínov

---

Cíle práce

Tématem bakalářské práce jsou občanské iniciativy, přímá demokracie a obecní samospráva na lokální úrovni rozhodování. Výzkum práce bude zaměřen na vybrané obce Horní Jiřetín a Litvínov (Ústecký kraj, okres Most). Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu:

1. Charakterizovat reprezentaci zájmů a institut místního referenda v České republice.
2. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele vybraných obcí.
3. Identifikovat polemiky (spory) řešené v obcích prostřednictvím místních referend a analyzovat iniciování, průběh, výsledky referend a následné děje.

Metodika

Při vypracování práce bude využit výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v různých obcích. Práce bude postavena jako komparativní případová studie. Ke sběru dat budou využity zejména dvě základní techniky – studium dokumentů a dotazování.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

Horní Jiřetín, Litvínov, místní samospráva, rozvoj obce, těžba uhlí, občanská participace, spolek, přímý výkon moci (přímá demokracie), místní referendum

---

Doporučené zdroje informací

- BALÍK, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.
- BALÍK, S. Metodologie výzkumu komunální politiky. In Fiala, P., Strmiska, M. Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody. Brno: CDK, 2005. ISBN 80-7325-074-8.
- BROKL, L. Reprezentace zájmů v politickém systému České republiky. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-48-6.
- BUREŠOVÁ, B.; BALÍK, S. Kdo jsou iniciátoři místních referend v ČR? Acta Politologica. Vol. 11, No. 2, pp. 18–38, 2019.
- ČMEJREK, Jaroslav. Obce a regiony. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-87197-00-4.
- DAHRENDORF, Ralf. Class and class conflict in industrial society. Stanford: Stanford University Press, 1959. ISBN 0804705615.
- PECHANEC, Pavel. Přímá demokracie v České republice. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-700-1.
- SMITH, Michael L. Občané v politice: studie k participativní a přímé demokracii ve střední Evropě. Praha: ISEA, 2009. ISBN 978-80-903316-5-5.
- SMITH, Michael L. Přímá demokracie v praxi a místních referend v České republice. 1. vydání. Praha: ISEA, 2007. ISBN 978-80-903316-3-1.
- Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu.
-

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 10. 3. 2019

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 3. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci na téma “Vliv místního referenda na samosprávu obcí Horní Jiřetín a Litvínov“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

.....

V Praze, 23.03.2020

Jan Vágner

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Janu Čopíkovi Ph.D. za jeho vstřícnost, trpělivost, a především cenné připomínky, které mi poskytl při tvorbě této bakalářské práce. Děkuji všem respondentům za jejich čas a ochotu a také své rodině za podporu během celého studia.

Vliv místního referenda na samosprávu obcí Horní Jiřetín a Litvínov

Abstrakt

Bakalářská práce má charakter komparativní případové studie obcí Horní Jiřetín a Litvínov, které byly ohroženy potenciálním rozšířením těžby hnědého uhlí v oblasti severočeské hnědouhelné pánve. Hlavním cílem je charakterizovat reprezentaci zájmů a institut místního referenda v České republice a analyzovat iniciování, průběh, výsledky referend a následné děje ve vybraných obcích. První část je zaměřena na formy reprezentace zájmů v politickém systému a na aktéry, kteří je mohou iniciovat. Dále se věnuje formám přímé i nepřímé demokracie se speciálním zaměřením na institut místního referenda. Druhá část zkoumá socioekonomické ukazatele obcí, proces vývoje sporu o rozšíření těžby uhlí a postoje místních aktérů. Dále se pak věnuje komparaci s podobnými místními referendy v České republice a také vlivu na budoucnost daného regionu.

Klíčová slova

Horní Jiřetín, Litvínov, místní samospráva, rozvoj obce, těžba uhlí, občanská participace, spolek, přímý výkon moci (přímá demokracie), místní referendum

The impact of local referendum on municipality's government of Horní Jiřetín and Litvínov

Abstract

This bachelor thesis has a character of a comparative case study of Horní Jiřetín and Litvínov, that were endangered by a prospective extension of coal mining in the area of the northern Czech brown coal basin. The goal is to characterize representation of interests and institute of local referendum in Czech Republic and to analyze the initiation, progression, results of referendums and subsequent processes in selected areas. The first part is devoted to forms of interest representation in political system and on persons involved who can initiate them. Furthermore, it is dedicated to the forms of direct and indirect democracy with a special focus on the institute of local referendum. The second part investigates socio-economical coefficients of the two cities, the process and the development of the dispute about an expansion of coal mining and the sentiment of local persons involved. Furthermore, it is comparing the situation with similar local referendums in Czech Republic and also an effect on the future of the given region.

Keywords

Horní Jiřetín, Litvínov, local government, city development, coal mining, civic participation, association, direct democracy, local referendum

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíl a metodika práce	12
3	Reprezentace zájmů	13
4	Spolky	13
5	Samospráva.....	14
5.1	Vymezení obce	14
5.2	Orgány obce	15
5.2.1	Zastupitelstvo obce	15
5.2.2	Rada obce	17
5.2.3	Starosta obce	17
6	Demokracie.....	17
6.1	Zastupitelská demokracie	18
6.2	Přímá demokracie.....	19
6.3	Petice	20
6.4	Referendum	20
6.4.1	Hledisko závaznosti	21
6.4.2	Hledisko předmětu hlasování	21
6.4.3	Hledisko okamžiku konání	21
6.4.4	Hledisko místa konání	22
6.4.5	Hledisko povinnosti konání	22
6.4.6	Hledisko iniciace	22
7	Zákon o místním referendu	22
8	Historický kontext těžby uhlí a obcí Horní Jiřetín a Litvínov	25
8.1	Historie Horního Jiřetína	25
8.2	Historie Litvínova	26
8.3	Historie těžby v lomu ČSA	27
8.4	Limity těžby	28
9	Referendum v obcích Horní Jiřetín a Litvínov	31
9.1	Vyhlášení referenda.....	31
9.2	Pohled a aktivity uhelné společnosti	31
9.3	Pohled Krajské hospodářské komory.....	32
9.4	Pohled a aktivity odpůrců těžby	33
9.5	Informovanost občanů.....	34
9.6	Výsledky referenda	35

9.7	Porovnání s podobnými místními referendy.....	36
9.7.1	Radarová základna USA.....	36
9.7.2	Uložiště jaderného odpadu	36
9.7.3	Letiště Vodochody	37
10	Vliv referenda.....	37
10.1	Vliv na vládu	37
10.2	Vliv na samosprávu.....	38
10.3	Vliv na budoucnost Horního Jiřetína	41
11	Závěr	43
12	Seznam použitých zdrojů	46
13	Přílohy.....	48
13.1	Příloha 1 - Rozhovory.....	48
13.2	Příloha 2 - Noviny pro referendum.....	57

Seznam obrázků

Obrázek 1 Oficiální znak a prapor obce Horní Jiřetín.....	25
Obrázek 2 Oficiální znak a prapor obce Litvínov.....	27
Obrázek 3 Zaniklé obce v důsledku těžby uhlí	28
Obrázek 4 Uhelné velkorypadlo v lomu ČSA	30

Seznam tabulek

Tabulka 1 Počet členů zastupitelstva podle počtu obyvatel obce.....	15
Tabulka 2 Počet podpisů pro konání referenda při iniciaci přípravným výborem	24
Tabulka 3 Výsledky voleb v Horním Jiřetíně v roce 2006	39
Tabulka 4 Výsledky voleb v Horním Jiřetíně v roce 2010	39
Tabulka 5 Výsledky voleb v Horním Jiřetíně v roce 2014	40
Tabulka 6 Výsledky voleb v Horním Jiřetíně v roce 2018	41

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
HJ	Horní Jiřetín
ČSA	Československé armády
USA	Spojené státy americké
EIA	Posouzení vlivu projektu na životní prostředí
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
ČSÚ	Český statistický úřad
OS	Občanské sdružení
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
ANO	Hnutí ANO 2011

1 Úvod

Severočeský region je úzce spojen s těžbou hnědého uhlí již od sklonku středověku. Zejména Severočeská hnědouhelná pánev patří od počátku 20. století k největším a nejkvalitnějším uhelným nalezištím na území střední Evropy. Právě na tomto území se nachází velkolom ČSA a obce Horní Jiřetín a Litvínov. Za vlády komunistického režimu byly v této oblasti zbourány desítky obcí. Dokonce muselo být přestěhováno okresní město Most. Poslední obcí, která padla za oběť povrchové těžbě uhlí byly Libkovice. Šlo o jedinou zbouranou obec po sametové revoluci. O její likvidaci se rozhodlo již v roce 1987, bourání však proběhlo až v roce 1993 i přes velké protestní akce aktivistů a vyhlášení územních ekologických limitů Pithartovou vládou v roce 1991. V roce 2004 však vláda svým usnesením schválila Energetickou koncepci státu, která umožňovala další postup těžby velkolomu ČSA. Tím by však obec Horní Jiřetín byla odsouzena k likvidaci a město Litvínov by se dostalo na hranici velkolomu, přičemž by nejbližší domy stály pouze pět set metrů od důlní propasti. S tím se ale nechtěli smířit samosprávy a obyvatelé těchto obcí. Ve vzájemné spolupráci se tak rozhodli využít nejvyužívanější formu přímé demokracie k záchraně svých domovů, tedy místní referendum, které představuje efektivní způsob, jak vyjádřit názor místních občanů a vytvořit tak tlak na vládu.

V teoretické části práce jsou popsány druhy reprezentace zájmů, spolky, struktura místní samosprávy a demokracie, včetně jejich forem se speciálním zaměřením na referendum. Praktická část je zaměřena především na problematiku těžby uhlí na území lomu ČSA, dále na průběh místních referend v obcích Horní Jiřetín a Litvínov a jejich vlivu na obce v následujících letech. Vzhledem k rostoucí popularitě místních referend je v práci obsažena i komparace s podobnými lokálními referendy, kdy se obyvatelé vymezili proti záměru vlády České republiky.

2 Cíl a metodika práce

Tématem bakalářské práce jsou občanské iniciativy, přímá demokracie a obecní samospráva na lokální úrovni rozhodování. Výzkum práce byl zaměřen na vybrané obce Horní Jiřetín a Litvínov (Ústecký kraj, okres Most). Místní referenda ohledně těžby hnědého uhlí poblíž těchto obcí iniciované zájmovými organizacemi byla významná pro občany celé severočeské hnědouhelné pánve, neboť bylo jasné, že se jedná o klíčový spor, který ovlivní budoucnost celého regionu.

Cílem práce bylo v rámci zvoleného tématu:

1. Charakterizovat reprezentaci zájmů a institut místního referenda v České republice.
2. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele vybraných obcí.
3. Identifikovat polemiky (spory) řešené v obcích prostřednictvím místních referend a analyzovat iniciování, průběh, výsledky referend a následné děje.

Na základě dílčích cílů byly stanoveny výzkumné otázky:

1. Je místní referendum užitečným nástrojem pro občany, jak prosazovat svůj zájem?
2. Měla místní referenda a občanské iniciativy vliv na rozhodování vlády o těžbě uhlí?
3. Jaký vliv měla referenda na samosprávu obcí Horní Jiřetín a Litvínov?

Při vypracování práce byl využit výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v obcích různých velikostí. Práce je postavena jako komparativní případová studie dvou obcí a v nich uskutečněných místních referend. Předmětem zkoumání jsou především okolnosti konání a následný vliv referend na vývoj obcí. Pro sběr dat bylo využito technik polostrukturovaných rozhovorů a studia dokumentů. Rozhovory byly vedeny se zainteresovanými aktéry z řad zastupitelů, pracovníků městského úřadu, zástupců místních spolků a občanů měst (kompletní rozhovory jsou součástí přílohy). Při studiu dokumentů bylo čerpáno zejména z legislativních dokumentů, statistických databází a tiskových zpráv.

3 Reprezentace zájmů

Společnost si dnes spojuje politiku, politický systém a politickou moc spíše s mocí, která má negativní démonizující charakter, a proto se od ní často odvrací. Politický systém a politická moc však ve společnosti zastupují nenahraditelnou roli. Politické procesy jsou zejména procesy prosazování zájmů, nikoliv procesy moci, podřízenosti a ovládnutí. Politika je pouze nástrojem formování a realizování zájmů a týká se nás všech. Hlavním úkolem politického systému je co nejlepší uspokojování lidských potřeb a zájmů, a to jak individuálních, tak skupinových. Společný zájem totiž dohromady spojuje jednotlivce, skupiny i celé společnosti. (Brokl, 1997, s. 11-12)

Zájem patří k těm pojmům, které se dají spíše charakterizovat než definovat. Všiml si toho již Ralf Dahrendorf, když napsal „V praxi nejsou zájmy vnímány abstraktně, nýbrž vždy vzhledem ke konkrétním společenským problémům.“ (Dahrendorf, 1959, s. 14)

Společnost, jednotliví občané, různé organizace a instituce, politické strany a jiná uskupení mají určité nároky na politický systém v souladu se svými zájmy a potřebami. Naopak politický systém proti tomu vyžaduje od těchto skupin určité podpory. Jedná se zejména o placení daní, politickou participaci, konformitu a loajalitu. (Brokl, 1997, s. 15)

Zájem se dá prosazovat prostřednictvím jednoho z možných aktérů. Prvním jsou politické strany, které mají nejspíše největší vliv vzhledem k rozsahu jejich působnosti. Dalším aktérem jsou odbory, které prosazují jiné zájmy než politické strany, a to zejména sociální. Třetím aktérem jsou zájmové skupiny, svazy, sdružení, korporace apod. Tyto uskupení mají za cíl prosazovat zájmy svých členů proti jiným skupinám s rozdílnými názory prostřednictvím ovlivňování vlády, parlamentu, politických stran či veřejnosti. Posledním a nejnovějším aktérem jsou masmédiá, která se podstatným aktérem stala ve druhé polovině 20. století. Některé diferencovanější a specializované zájmy by již ani bez zprostředkujícího tlumočení masmédií a informačními elektronickými sítěmi nebyly sdělitelné. (Brokl, 1997, s. 29-31)

4 Spolky

Spolky neboli občanská sdružení jsou nejrozšířenějším druhem organizací, které sdružují lidi za účelem reprezentace společných zájmů. Zpravidla se jedná o zájmy dílčí a uspokojované zejména na lokální úrovni politiky. Za účelem prosazování zájmů se však

občané nesdružují pouze do registrovaných organizací. Často jednají i jako neoficiální skupina, která většinou vzniká na kratší období a sdružuje lidi, které spojuje nějaká jednorázová záležitost. Zájem může být manifestován prostřednictvím médií či ve formě programu, demonstrací, prohlášení nebo stávek s cílem dosažení jeho realizace. (Brokl, 1997, s. 152)

Peter Massing tvrdí, že se jedná o organizace, které mají na zřeteli své zájmy proti jiným skupinám s odlišnými nebo protikladnými zájmy. Jsou to skupiny, které se prostřednictvím spolupráce nebo ovlivňování vlády, parlamentu, politických stran a veřejnosti snaží při tvorbě politické vůle a v rozhodovacích procesech zjednat platnost zájmů svých členů. (Brokl, 1997, s. 30)

Spolky mají několik možností, jak prosazovat svůj veřejný zájem. Podle politiků jsou nejefektivnějším způsobem jejich ovlivnění osobní návštěvy. Dále pak jednání se zastupitelskými kluby a spoluúčast na jednáních zastupitelstev, výborů a komisí. Poměrně efektivní je také vyjadřování se ve sdělovacích prostředcích. Mezi další nástroje spolků při prosazování zájmů patří například petice či referendum.

Podle zákona č. 83/1990 „O sdružování občanů“ mohou být založeny zájmová občanská sdružení, podnikatelské, zaměstnavatelské a odborové svazy. Musí však být registrovány v administrativním registru ekonomických subjektů. (Brokl, 1997, s. 152,181)

5 Samospráva

5.1 Vymezení obce

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecním zřízení) je základním předpisem pro městskou samosprávu a definuje obec jako základní územní samosprávné společenství občanů, jehož hlavním úkolem je pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Dále též chrání veřejný zájem vyjádřený v zákonech a jiných právních předpisech. Obec disponuje vlastním majetkem, v právních vztazích vystupuje svým jménem a nese zodpovědnost, jež z těchto vztahů vyplývá. (Čmejrek, 2008, s. 28)

Základem každého společenství jsou lidé. V tomto případě občané obce. Aby člověk mohl být občanem konkrétní obce, musí splňovat dvě základní podmínky. Musí být přihlášen k trvalému pobytu v oné obci a mít státní občanství v České republice. Po dovršení osmnácti let mají občané právo volit a být voleni v komunálních volbách. Dále

mohou hlasovat v místním referendu nebo se vyjadřovat na zasedání zastupitelstva a k návrhu obecního rozpočtu. (Zákon č. 128/2000 Sb., §16)

Každá obec nese svůj název, případnou změnu musí po návrhu obce schválit Ministerstvo vnitra. Pro pojmenování ulic či jiných veřejných prostranství jako jsou třeba náměstí nebo parky platí jediné omezení podle §§ 27-34 zákona 128/2000 Sb. – nepojmenovávají se podle jmen žijících osobností. Obec je oprávněna používat i další symboly. Těmi hlavními jsou znak, vlajka a razítko neboli pečeť. (Balík, 2009, s. 64)

5.2 Orgány obce

Obec může jednat pouze prostřednictvím svých orgánů. Podle článku 101 Ústavy ČR je obec samostatně spravována zastupitelstvem. Zákon o obcích dále rozlišuje radu obce, starostu, obecní úřad a zvláštní orgány. Dodatečným orgánem jsou komise, které se zřizují pouze pokud jim byl svěřen výkon přenesené působnosti. Zcela specifickým orgánem je správce obce, který přebírá působnost všech hlavních orgánů obce, a to pouze na dobu „mezidobí“, pokud v obci není volený zastupitelský orgán. Je jmenován z řad zaměstnanců Ministerstva vnitra. (Balík, 2009, s. 67)

5.2.1 Zastupitelstvo obce

Zastupitelstvo je základním orgánem obce a její samosprávy. Členy zastupitelstev volí občané ve volbách do zastupitelstev obcí. Počet členů zastupitelstva si volí zastupitelstvo samo, a to nejpozději 85 dnů před volbami. Neučiní-li tak, počet zastupitelů zůstává stejný jako v minulém volebním období. Při volbě počtu členů zastupitelstva však musí respektovat rozmezí stanovené zákonem č. 128/2000 Sb., které je uvedeno v následující tabulce.

Tabulka 1 Počet členů zastupitelstva podle počtu obyvatel obce

Počet obyvatel	Počet členů zastupitelstva
<500	5 – 15
500 – 3 000	7 – 15
3 000 – 10 000	11 – 25
10 000 – 50 000	15 – 35
50 000 – 150 000	25 – 45
>150 000	35 - 55

Zdroj: Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, § 68 odst. 1

Zvolený zástupce získává mandát okamžikem zvolení a na prvním zasedání musí složit slib, který zní: „Slibuji věrnost České republice. Slibuji na svou čest a svědomí, že svoji funkci budu vykonávat svědomitě, v zájmu obce a jejích občanů a řídit se Ústavou a zákony České republiky.“ Slib člen zastupitelstva skládá předstoupením před ostatní členy zastupitelstva a vyslovením slova „slibuji“, následně potvrzuje slib svým podpisem. (§ 69 zákona č. 128/2000 Sb.) Člen zastupitelstva není vázán žádnými příkazy, pokyny či nařízeními. Je však povinen svůj mandát vykonávat podle svého nejlepšího svědomí. Není vázán ani pokyny voličů, ani subjektem, za nějž kandidoval. Tento typ zastupitelské demokracie se nazývá reprezentativní mandát. Tento typ je v platnosti od roku 1990. V předchozím období se užíval mandát imperativní neboli vázaný.

Zastupitel má tři základní práva a dvě základní povinnosti. Právo iniciativy mu zajišťuje možnost předkládat návrhy orgánům obce. Právo interpelace mu umožňuje vznášet dotazy, připomínky a podněty a právo informace ho opravňuje požadovat informace ve věcech, které souvisejí s výkonem jeho funkce. Mezi povinnosti pak patří aktivní účast a vyvarování se střetu zájmů.

Zastupitelstvo má právo rozhodovat o věcech samostatné působnosti, tedy o těch záležitostech, o kterých je oprávněno rozhodovat jen a pouze zastupitelstvo. (Balík, 2009, s. 67-69)

Zastupitelstvo se schází nejméně jedenkrát za tři měsíce. Schůzi zastupitelstva svolává a obvykle řídí starosta. Zastupitelstvo je oprávněno se usnášet, pokud je přítomna nadpoloviční většina všech členů. V opačném případě předsedající ukončí zasedání, které se následně koná v náhradním termínu nejpozději do patnácti dnů. Zasedání zastupitelstva je přístupné veřejnosti. Obecní úřad musí informovat alespoň sedm dní před zasedáním o místě, době a navrženém programu zasedání. O průběhu zasedání musí být pořízen zápis, ve kterém se vždy uvádí počet přítomných zastupitelů, schválený pořad jednání, průběh a výsledek hlasování a přijatá usnesení. Zápis podepisuje starosta nebo místostarosta, určení ověřovatelé a musí být pořízen do deseti dnů po skončení jednání. Dále musí být uložen k nahlédnutí na obecním úřadě. (Čmejrek, 2008, s. 37-38)

5.2.2 Rada obce

Výkonným orgánem obce, který je ze své činnosti odpovědný zastupitelstvu je rada obce. Mezi členy rady obce patří starosta, jeden nebo více místostarostů a radní. Všichni jsou voleni z řad zastupitelstva. Počet členů rady obce musí být vždy lichý, a to v rozmezí 5-11 členů. Zároveň nesmí překročit počet jedné třetiny zastupitelů. Rada je schopna se usnášet nadpoloviční většinou všech svých členů. Zřízení rady obce se netýká obcí, ve kterých má zastupitelstvo méně než patnáct členů. V takovém případě připadají funkce starostovi, respektive zastupitelstvu. Jednání rady obce je na rozdíl od zastupitelstva neveřejné a zákon nestanovuje žádnou maximální časovou prodlevu mezi jednáními, a tak se rada může scházet pouze podle potřeby. Zápis z jednání je nutno vyhotovit do sedmi dnů a je k dispozici členům zastupitelstva. (Balík, 2009, s. 72-73) Avšak podle zákona o svobodném přístupu k informacím jsou zápisy z jednání rady obce přístupné komukoliv. (Koudelka, 2007, s. 195-196)

5.2.3 Starosta obce

Mezi funkce starosty patří zastupování města navenek, avšak jedná se spíše o funkci bez pravomocí. Nejedná se totiž o statutární orgán, je pouze součástí rady. Většinu úkonů může vykonat až po schválení zastupitelstva nebo rady. Starostu i jeho zástupce volí zastupitelstvo z řad svých členů, a to absolutní většinou všech členů na ustavujícím zasedání. Starosta i jeho zástupce případně zástupci musejí být občany České republiky. (Balík, 2009, s. 74-75)

6 Demokracie

Demokracie je jedna z forem vlády. Patří stejně jako například čas, právo, pravda, krása a mnoho dalších do skupiny pojmů, které jsou často používány, ale definovat je není jednoduché. Některé z těchto pojmů nejspíše ani správně definovat nelze. Demokracie byla v průběhu času zkoumána různými úhly pohledu. Byla vnímána jako nejideálnější forma vlády, ale také jako nevhodná vláda lůzy. (Pechanec, 2011, s. 3)

Slovo demokracie je odvozeno z řeckého slova *démokrátiá*. Jedná se o spojení dvou řeckých slov *démos* – lid a *kratein* – vládnout. Z toho plyne, že význam těchto slov je vláda lidu. Mnoho autorů z různých koutů světa se v průběhu času snažilo pojem demokracie blíže specifikovat, ale výsledkem je pouze nepřeborná škála odpovědí. Nejslavnější definici nastínil americký prezident Abraham Lincoln při svém

gettysburgském projevu v roce 1863 po vítězné bitvě ve válce severu proti jihu. Lincoln charakterizoval demokracii jako „vládu lidu, prostřednictvím lidu a pro lid“. Tento výrok se dá rozdělit do tří samostatných tvrzení. „Vláda lidu“ znamená legitimitu vlády díky podpoře lidu. „Vláda prostřednictvím lidu“ představuje širokou participaci a účast lidu na procesu vládnutí. A „vláda pro lid“ znamená, že vláda působí pro společné blaho společnosti a zajištění práv jednotlivců. Tyto základní principy se v průběhu 20. století rozšířili i na ostatní kontinenty do méně rozvinutých zemí. Problémem však bylo, že tyto principy byly zcela účelově rozdílně interpretovány. Například libyjský vůdce Muammar Kaddáfí či argentinský populistický Juan Perón nebo dokonce totalitní komunistické režimy si tyto principy vyložili podle svého uvážení a podle toho vládli. S demokracií to však mělo pramálo společného. Výsledkem bylo terminologické zmatení výrazu demokracie, které se používalo pro různé druhy politických režimů. V dnešní době se slovo demokracie stalo natolik mnohovýznamové a používané, že je prakticky nemožné ho přesně definovat. Toto tvrzení ovšem neznamená relativizaci rozdílů mezi demokratickými a nedemokratickými režimy. V posledních desetiletích interdisciplinární výzkum umožnil analyzovat odlišnosti nedemokratických režimů od těch demokratických a také identifikoval různé hybridní formy demokracie. Zkoumání demokracie prošlo v posledním století velmi dynamickým vývojem, a proto skeptický pohled na jednotné chápání demokracie neznamená rezignaci na teorii demokracie. (Kopeček, Hloušek, 2003, s. 15-18)

6.1 Zastupitelská demokracie

Zastupitelská neboli nepřímá demokracie znamená, že občané nevykonávají moc přímo, ale prostřednictvím reprezentantů, kteří byli jimi zvoleni, aby vykonávali činnosti spojené s vládnutím pro blaho společnosti. Základními subjekty nepřímé demokracie jsou parlament, politické strany, reprezentativní poslanecký mandát a všeobecné volební právo. Tento model se užívá prakticky ve všech současných západoevropských demokraciích s výjimkou Švýcarska. (Kopeček, Hloušek, 2003, s. 25)

Robert Dahl stanovil pět kritérií, které v ideálním případě zajistí rovný přístup k účasti na přímé demokracii. Musí být však splněna všechna kritéria bez výjimky. Jedná se o participaci, volební rovnost, poučené porozumění, kontrolu nad nastolováním témat k projednávání a zapojení všech dospělých osob. V moderních a přelidněných státech však nelze udržet účinnou participaci. Tento problém podle některých historiků nastal

již v athénské demokracii, a proto došlo k jejímu oslabení. Z moderního pohledu se tedy zastupitelská demokracie jeví jako jediná správná varianta.

V zastupitelské demokracii se státní moc realizuje prostřednictvím volených zástupců lidu. Reprezentanti jsou legitimováni volbou lidu – nejvyššího suveréna. V demokracii není možné vykonávat státní moc, aniž by k tomu byl orgán či jednotlivec legitimován lidem přímo nebo zprostředkovaně. Při pohledu na velikost a složitost moderního státu je zřejmé, že každý nositel státní moci nemůže být volen přímo lidem. Tento princip se nazývá legitimizační řetězec. Tento řetězec lze vysvětlit například na dřívější nepřímé volbě prezidenta, kdy občané volili své zástupce do parlamentu, kteří následně při prezidentských volbách hlasovali pro svého kandidáta na prezidenta. Zvolený prezident poté vykonával státní moc, aniž by byl zvolen přímo občany. (Pechanec, 2011, s. 9-10)

6.2 Přímá demokracie

Přímá demokracie znamená, že se občan sám bezprostředně podílí na státní moci. Mnoho autorů popisuje přímou demokracii jako ideál, který je v moderních státech nedosažitelný. (Pechanec, 2011, s. 12)

Historie přímé demokracie sahá až do antiky, kde byla využívána především v nejvyspělejší antické demokracii – Athénách, které v 5. století př. n. l. ovládaly velkou část tehdejšího Řecka. V tomto století došlo také k řadě Solónových reforem, které nasměrovaly Athény k nové cestě společensko-politického vývoje. Jednou z reforem bylo zavedení lidového shromáždění – *ekklésia*, kde se rozhodovalo o důležitých otázkách Athén. (Kopeček, Hloušek, 2003, s. 29-30)

Čistá forma přímé demokracie označuje formu státu, kde se lid podílí na státní moci bez jakýchkoli zprostředkovatelů. V moderním světě není žádný stát, kde by přímá demokracie byla uskutečňována ve své čisté formě. Nejbližší k ní má nejspíše Švýcarsko. Ani tam se však nejedná o čistou formu, ale o kombinaci přímé a zastupitelské demokracie. Z toho plyne, že přímá a reprezentativní demokracie se vzájemně nevylučují. Přímá demokracie není protikladem demokracie reprezentativní, ale je jejím doplněním tam, kde to lid uzná za vhodné nebo tam, kde jej o to požádají jeho reprezentanti. Naproti tomu existují státy s absencí přímé demokracie, kde suverenita lidu je odkázána pouze na volbu svých zástupců. To ovšem neznamená že se jedná o stát nedemokratický. Příkladem takového státu je Německo. (Pechanec, 2011, s. 12-14)

6.3 Petice

Pojem petice pochází z latinského slova *petitio* a znamená žádost. Je to historicky nejbližší forma přímé demokracie. Prostřednictvím petice se již v nejstarších dobách obracely různé zájmové skupiny na své panovníky s všemožnými žádostmi. Tehdejší vrchnost však neměla žádnou povinnost těmto žádostem vyhovět, a tak záleželo na panovníkově velkorysosti směrem k poddaným, zda žádosti vyhoví. Teprve později se zánikem poddanství vzniklo právo občana být vyslyšen státní mocí, přičemž obě strany mají jasně stanovená práva a povinnosti.

Moderní státy většinou zaručují petiční právo ve svých ústavách. Petice ze zákona vyžaduje pouze malou formální náročnost a jejím adresátem jsou státní a samosprávné orgány, které jsou povinny petici přijmout, zabývat se jí a v přiměřené době na ni odpovědět. Jedinou oblastí, ve které nelze petiční právo uplatnit, je oblast výkonu soudní moci. Právní řád se snaží zajistit, aby v situacích, kde se petice stává základem hmotněprávního nároku, byla vyjádřena dostatečná podpora lidu, a proto je u těchto petic vyžadována větší formální náročnost. Jedná se většinou o registraci určitých subjektů, jako jsou například politické strany, církve či náboženské společnosti.

Na rozdíl od referenda, je tedy petice neformálním vyjádřením názoru občanů a orgány státní moci mají povinnost se peticí zabývat a reagovat na ni. Petiční právo je nezbytné pro fungování moderního a demokratického právního státu. (Pechanec, 2011, s. 15-16)

6.4 Referendum

Referendum neboli všelidové hlasování je nejrozšířenější formou přímé demokracie. Občané přímo rozhodují o aktuální důležité občanské otázce. Mohou ji potvrdit nebo ji odmítnout. Referendum může být vyvoláno ze strany státních orgánů, ale i ze strany veřejnosti. V České republice se referendum zpravidla koná na místní úrovni. V minulosti, ale také proběhlo jedno celostátní referendum, a to v roce 2003 o přistoupení do Evropské Unie. V Evropě se tento institut využívá dosti rozdílně, například ve Švýcarsku proběhlo mezi lety 1945-1995 na celostátní úrovni přes tři sta referend. V Itálii ve stejném období čtyřicet a v Irsku šestnáct. Protikladem je Německo, ve kterém se v průběhu těchto padesáti let po válce neuskutečnilo žádné referendum. (Kopeček, Hloušek, 2003, s. 40-41)

6.4.1 Hledisko závaznosti

Obecný termín referendum byl zmíněn již v předchozí kapitole. Z hlediska závaznosti se dělí na závazné, nezávazné a ratifikační. Při závazném neboli mandatorním referendu jsou státní orgány povinny se bezpodmínečně řídit výsledkem všelidového hlasování, které má tedy bezprostřední právní účinky. Kvůli legitimitě rozhodování je u závazného referenda zpravidla vyžadováno stanovené kvorum občanů, které pokud není splněno, referendum je neplatné. Referendum nezávazné neboli konzultativní má pouze poradní funkci a z jeho výsledku nevyplývá žádná povinnost pro orgány státní moci. Tento druh referenda je většinou vyvolán tzv. shora, jelikož by pro občany neměl smysl. Ne tolik náročnou formou petice je totiž možno dosáhnout stejného efektu. Na konzultativní referendum je nazíráno spíše jako na průzkum veřejného mínění. (Pechanec, 2011, s. 17) Posledním typem podle závaznosti je referendum ratifikační, ve kterém občané dodatečně schvalují určitý předchozí krok vládního orgánu. Například zákon přijatý parlamentem. Ratifikační referendum se dá také nazvat jako lidové veto. (Kopeček, Hloušek, 2003, s. 40)

6.4.2 Hledisko předmětu hlasování

Referendum se dělí podle předmětu hlasování na tři základní skupiny. Jsou jimi referenda zákonodárná, ústavodárná a věcná. Nejčastěji všelidové hlasování rozhoduje o přijetí či nepřijetí zákona, ať už běžného či ústavního. V těchto případech je lid staven do pozice negativního zákonodárce a sám rozhoduje, zdali se předložený zákon stane součástí právního řádu či nikoliv. Při věcném referendu občané rozhodují o diskutabilních záležitostech, například finanční náročnosti budoucích záměrů nositelů státní moci. (Pechanec, 2011, s. 18)

6.4.3 Hledisko okamžiku konání

Hledisko doby konání rozlišuje pouze dvě varianty referend. Záleží na tom, zda se referendum koná před schvalovacím procesem zákonodárců nebo až následně. Pokud všelidové hlasování předchází přijetí zákona, je nazýváno jako *ex ante*. Je součástí schvalovacího procesu a v případě kladného vyjádření lidu funguje jako silný legitimitační zdroj. Opakem je referendum konané až po přijetí platného zákona, tedy *ex post*. Při takovém referendu mohou nastat pouze dva výsledky. Buď je zákon referendem přijat a ponechán v platnosti anebo je lidem zrušen. V obou případech jsou zákonodárci nuceni k širokému konsenzu na přijímaných rozhodnutích, jelikož by se

v opačném případě vystavili nebezpečí jejich zrušení prostřednictvím referenda z iniciativy lidu. (Pechanec, 2011, s. 19-20)

6.4.4 Hledisko místa konání

Již výše bylo zmíněno, že se všelidové hlasování může konat jak na celostátní, tak na místní úrovni. Celostátní referendum se týká celého státu a všech jeho občanů. Právě takové referendum vyjadřuje premisu lidu jako nejvyššího nositele státní moci. Daleko častěji je však institut referenda využíván na úrovni místní. V takovém případě je konání všelidového hlasování omezeno jen na dílčí území státu. Nejčastěji se jedná o obec či kraj. (Pechanec, 2011, s. 20-21)

6.4.5 Hledisko povinnosti konání

Referendum je možno dělit také z hlediska povinnosti jeho konání. O obligatorní referendum se jedná, pokud je všelidové hlasování nezbytnou součástí schvalovacího procesu, tedy pokud jeho konání předepisuje ústava či zákon. Nejčastěji při změně ústavy nebo při mezinárodních smlouvách s vlivem na suverenitu státu. Opakem je referendum fakultativní, které se koná pouze z iniciativy oprávněného subjektu, tedy nositele státní moci či lidu samotného, dovoluje-li mu to právní řád. (Pechanec, 2011, s. 21-22)

6.4.6 Hledisko iniciace

Všelidové hlasování z hlediska iniciace lidu je možno kategorizovat na aktivní a pasivní. Vždy záleží, který orgán je oprávněn referendum iniciovat. Ve většině zemí to zpravidla bývají vrcholný ústavní činitel, parlament, vláda a lid. Z pohledu lidu záleží, jestli má oprávnění ono referendum iniciovat. Pokud tomu tak je, jedná se o aktivní referendum. Pokud lid toto oprávnění nemá, jelikož je svěřeno jiným nositelům státní moci, jedná se o referendum pasivní. (Pechanec, 2011, s. 22)

7 Zákon o místním referendu

V České republice je místní referendum vnímáno jako projev práva územních samosprávných celků a jejich občanů na samosprávu a je upraveno zákonem č. 22/2004 Sb. o místním referendu. Tento zákon naplňuje sedmou hlavu Ústavy, jež zaručuje právo na samosprávu. Dále naplňuje článek 21 odstavec 1 Listiny základních práv a svobod, která vychází z Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Místní

referendum upravuje také zákon č. 128/2000 Sb., o obcích a zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

Prvním zakotvením místního referenda v právním řádu byl zákon č. 294/1990 Sb., který nahradil zákon č. 100/1960 Sb., Ústavu Československé socialistické republiky. Zákon č. 367/1990 Sb. sice s místním referendem počítal, ale vyžadoval dodatečnou úpravu zvláštního zákona. Tím se stal zákon č. 298/1992 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a místním referendu. Dnes platný zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu vznikl jako reakce na nově se utvářející územně samosprávné celky a zákony o obcích, respektive o hlavním městě Praze. Zákon ani částečně neupravuje referendum na území krajů. Důvodem je vypuštění ustanovení § 12 odstavce 2 písmena g) ze zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, které zaručovalo občanům kraje právo účastnit se krajského referenda. Zákon o místním referendu byl tedy přijat v době, kdy právní řád České republiky neumožňoval konání krajského referenda.

Místní referendum je možno konat pouze o věcech, které jasně vymezuje zákon o místním referendu. Jedná se o věci, které patří do samostatné působnosti obce, statutárního města či hlavního města Prahy. Stejně tak zákon vymezuje otázky, o kterých nelze rozhodovat prostřednictvím místního referenda. Nepřípustné otázky jsou zejména věci místních poplatků, rozpočtu, zřízení orgánů obce, vnitřního uspořádání nebo ve věci volby a odvolání starosty, členů rady a ostatních členů zastupitelstva obce.

Možnost iniciovat místní referendum má zastupitelstvo obce, které o konání referenda může rozhodnout prostou většinou hlasů všech členů zastupitelstva obce. Právo iniciovat místní referendum mají i občané. Potřebují k tomu vytvořit přípravný výbor s nejméně třemi oprávněnými osobami. Za přípravný výbor jedná zvolený zmocněnec. Návrh místního referenda podává přípravný výbor obecnímu úřadu, pokud jej podpořilo svým podpisem požadované procento občanů obce. Stanovení potřebného procenta podpisů upravuje zákon o místním referendu. (Pechanec, 2011, s. 61-66) Konkrétní požadovaná procenta jsou uvedena v následující tabulce.

Tabulka 2 Počet podpisů pro konání referenda při iniciaci přípravným výborem

Počet obyvatel obce	Stanovené procento podpisů
<3000 obyvatel	30 %
<20 000 obyvatel	20 %
<200 000 obyvatel	10 %
>200 000 obyvatel	6 %

Zdroj: Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu, § 8 odst. 2

Návrh místního referenda musí obsahovat označení území, znění otázky či otázek, odůvodnění návrhu, odhad nákladů spojených s realizací místního referenda a způsob jejich úhrady z rozpočtu obce. Přílohou návrhu jsou podpisové archy s údaji osob, které konání referenda podpořili. Osoba podporující referendum na podpisovém archu uvede své jméno, příjmení, datum narození, adresu a vlastnoruční podpis. Obecní úřad má na posouzení návrhu patnáct dnů. V případě nedostatků, úřad vyzve zmocněnce k jejich odstranění. Pokud návrh nemá žádné nedostatky, rada obce jej předkládá zastupitelstvu k projednání. Zastupitelstvo obce následně rozhodne o předloženém návrhu. Pokud se návrh neslučuje s otázkami, které jsou možné rozhodnout prostřednictvím referenda, zastupitelstvo návrh zamítá. V opačném případě rozhodne o návrhu kladně a referendum vyhlásí společně s datem jeho konání. Otázka musí být jasně a srozumitelně položena, aby na ni bylo možno odpovědět ANO či NE. Místní referendum se musí konat nejpozději do devadesáti dnů od jeho vyhlášení.

Místní referendum se koná prostřednictvím tajného hlasování a hlasovací právo je všeobecné, rovné a přímé. Zákon o místním referendu byl dlouhodobě kritizován za příliš vysoko stanovené kvorum účasti pro platnost referenda. Z tohoto důvodu byl zákon novelizován zákonem č. 169/2008 Sb., který snížil požadované procento účasti z 50 % na 35 %. To by znamenalo, že by k přijetí rozhodnutí stačil souhlas od 17,5 % všech občanů oprávněných hlasovat. Zákonodárci proto stanovili, že výsledek referenda bude závazný jen tehdy, pokud svůj souhlas doložila nadpoloviční většina zúčastněných a zároveň alespoň 25 % všech oprávněných osob.

Největším problémem místních referend v České republice je absence jasného ústavního rámce a nejednoznačnost zákona o místním referendu. Primárním problémem však zůstává formulace otázek pro hlasování a jejich jednoznačné vymezení. (Pechanec, 2011, s. 66-76)

8 Historický kontext těžby uhlí a obcí Horní Jiřetín a Litvínov

8.1 Historie Horního Jiřetína

Horní Jiřetín se nachází na úpatí centrální části Krušných hor, kde se rozpíná od Mariánského údolí až do rovinaté Mostecké pánve. První zmínka o Jiřetíně byla zaznamenána v listině upravující poddanské povinnosti roku 1263. Ves byla tehdy majetkem Protivy, příslušníka rodu Hrabšiců. Ves několikrát změnila svůj název. Postupně od Jorrenthal přes Jurncetin, Jurntyn až po Gyrzietina, později Obergeorgenthal.

V roce 1421 byl Jiřetín po husitsko-míšenské bitvě rozdělen na Horní a Dolní. V 17. století Jiřetín zasáhly dvě události, které si vyžádaly velké ztráty na životech i na majetku. Nejprve přišla třicetiletá válka a v roce 1680 i velká morová epidemie.

Obyvatelé Jiřetína se v dřívějších dobách živilí především rybolovem v Komořanském jezeře, zemědělstvím, ale také těžbou rudy. V druhé polovině 19. století se v okolí obce otevřely hnědouhelné lomy, které se postupem času značně rozšiřovaly. V roce 1914 císař rakouský a král český, František Josef I. povýšil Horní Jiřetín na město a udělil mu privilegium užívat městského znaku.

Po 1. světové válce se město stalo součástí Československa, aby v roce 1938 bylo připojeno ke Třetí Říši jako součást Sudet. Po 2. světové válce byli německy mluvící obyvatelé vyhnáni a do města přišli noví osídlenci. Zároveň však začíná novodobá historie Horního Jiřetína, která znamená především devastaci přírody a okolních obcí. (Moudrý, 2015)

Obrázek 1 Oficiální znak a prapor obce Horní Jiřetín

Zdroj: Obce v okolí Meziboří a Litvínova, 2006 / Vlajky.org, 2017

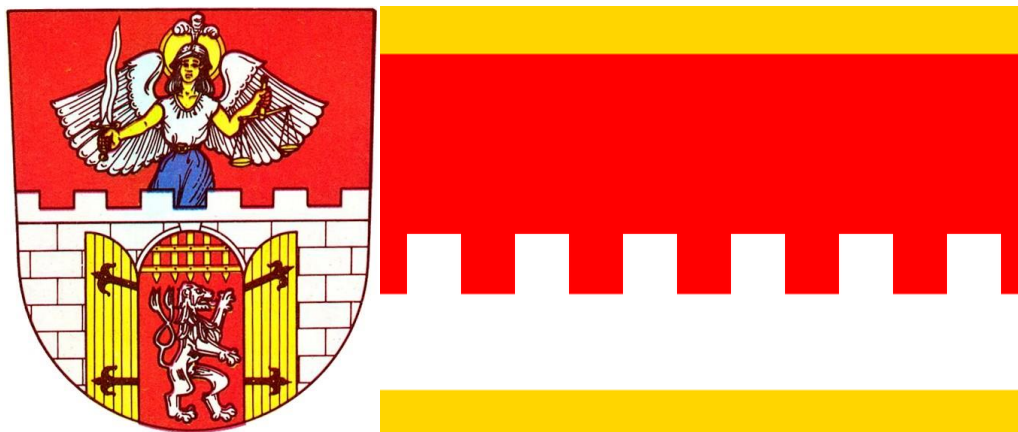
8.2 Historie Litvínova

Nejstarší písemnou zmínku o Litvínově najdeme v papežském daňovém rejstříku z roku 1352, i když historici tvrdí, že obec vznikla mnohem dříve. V této době však nejspíše vznikl i název obce, odvozený od jména tehdejšího lokátora Litvína. Město se nachází na úpatí jihovýchodních svahů Loučenského pohoří v Krušných Horách. V následujících stoletích Litvínov často měnil majitele až do roku 1642, kdy byl Litvínov prodán pánům z rodu Valdštejnů. Tento rod se zasloužil o velký rozkvět obce, nicméně jim situaci zkomplikovala třicetiletá válka, která Litvínov částečně poškodila. V roce 1715 zde založil Jan Josef hrabě z Valdštejna s podporou císaře Karla VI. historicky první textilní manufakturu ve střední Evropě. Císař dokonce vydal privilegium, prostřednictvím kterého povýšil Litvínov na městečko s právem každoročně pořádat výroční trhy. Od roku 1721 dokonce dvakrát ročně. Ekonomickou situaci zlepšovaly také další hospodářské objekty v obci, například panský dvůr, ovčín nebo pivovar. Po zrušení poddanství v Rakouském císařství dostal Litvínov statut města v roce 1852.

Od počátku 19. století je tento region zatěžován rozsáhlou těžbou hnědého uhlí, kvůli jeho snadné dostupnosti hlubinným i povrchovým způsobem. První těžba začala už v roce 1811, nejednalo se však o novodobý způsob těžby. Tehdy se těžilo prostřednictvím ručních šachet, které nebyly hlubší než třicet metrů. Průmyslová těžba následně začala od 80. let 19. století a postupně obestoupila město ze tří stran.

Stejně jako Horní Jiřetín byl Litvínov po mnichovské smlouvě roku 1938 připojen k sousedním říšským správním celkům jako součást Sudet. Po 2. světové válce se Sudety připojily zpět k Československé republice a správní rozdělení se vrátilo k původnímu stavu z roku 1938. Následně začal výrazný příval obyvatel do celého podkrušnohorském regionu, přičemž v Litvínově se počet obyvatel během pěti let téměř zdvojnásobil. To mělo za následek postupné rozšiřování města a stavbu kolektivních, panelových a věžových domů až do 80. let minulého století. (Švejda, 2003)

Obrázek 2 Oficiální znak a prapor obce Litvínov

Zdroj: Litvínov – historie a současnost, 2018 / Vlajky.org, 2017

8.3 Historie těžby v lomu ČSA

Obce Horní Jiřetín a Litvínov se nacházejí na území Severočeské hnědouhelné pánve, která patří k vůbec největším uhelným nalezištím na území České republiky. Konkrétně se jedná o Lom Československé armády Ervěnice, jehož postup již zasáhl také do katastrů obcí Ervěnice, Albrechtice, Kundratice, Komořany, Jezeří, Dřínov, Kyjice a Vysoká pec. V této lokalitě těží akciová společnost Litvínovská uhelná a.s., dříve Mostecká uhelná společnost a.s. Most, která vznikla v roce 1993 spojením těžebních provozů Doly a úpravny Komořany, Doly Ležáky Most a Doly Vítězného února Záluží. (Dvořák, 2012, s. 38)

Soustavně se na tomto místě těží již od roku 1901. Původně lom nesl název Hedvika, a to až do roku 1947, kdy byl přejmenován na důl President Roosevelt. Současný název se užívá od roku 1958. V roce 1926 nechal stát postavit novou, v té době největší elektrárnu v Ervěnicích a právě důl ČSA byl hlavním zásobovacím zdrojem. Elektrárna byla odpovědí na silící hlad po elektřině a zajišťovala energetickou bezpečnost státu. Podle statistik bylo lomem ČSA v období 1901 až 2006 vytěženo celkem 320 milionů tun vysoce kvalitního uhlí a byla odbagrována více než jedna miliarda metrů krychlových skrývky. Za komunismu se důl ČSA neustále rozšiřoval. Po celé Severočeské hnědouhelné pánvi tak zanikly desítky obcí, aby uvolnily místo pro rozšíření okolních velkolomů. (Štýs, 2013, s. 52)

Obrázek 3 Zaniklé obce v důsledku těžby uhlí

Zdroj: Česká televize, 2007

8.4 Limity těžby

Po pádu komunistického režimu však sílil hlas lidu ohroženého těžbou, a tak vláda vydala usnesení č. 444/91 Sb., které vyhlášovalo územně ekologické limity za účelem ochrany Horního Jiřetína a Černic.

Kompletní usnesení vlády, kterým byly limity vyhlášeny (usnesení číslo 444 z roku 1991):

„Vláda

I. schvaluje

1. návrh závazných linií omezení těžby a výsypek dle grafických příloh č. 1 – 6, uvedených v příloze tohoto usnesení,

2. návrh mezních hodnot znečišťování ovzduší dle tabulky č. 1 a 2 uvedených v příloze tohoto usnesení;

II. ukládá

1. ministru pro hospodářskou politiku a rozvoj, ministru životního prostředí, předsedovi Českého báňského úřadu, přednostům okresních úřadů Chomutov, Most, Teplice, Ústí nad Labem, Louny a Litoměřice respektovat závazné linie omezení těžby a výsypek ve správních řízeních a rozhodnutích o funkčním využití území, o umístění

*staveb a zařízení, které nesouvisí s dobýváním a o povolení hornické činnosti, výsypek, složišť popílku a rekultivací; za závaznými liniemi odpovídajícím způsobem upravit vyhlášené dobývací prostory a **provést odpis zásob,***

2. ministru pro hospodářskou politiku a rozvoj

a) vycházet z omezení dle bodu I. při koncipování státní energetické politiky České republiky do roku 2005,

b) rozhodnout do 31. prosince 1992 o těžbě v hořanském koridoru lomem Vršany. “

(Usnesení vlády ČR č. 444/1991 Sb.)

V důsledku tohoto vládního usnesení se dalo předpokládat, že se hnědé uhlí již nebude na československém území těžit v takové míře a konkrétně těžba v Lomu ČSA by měla skončit zhruba okolo roku 2020. Zaměstnanci rekultivací dokonce začali vytvářet dlouhodobou rekultivační strategii, která zahrnovala zejména tvorbu nových lesů a lesoparků, jelikož se Lom ČSA nenachází v bezprostřední blízkosti obydlené oblasti, a navíc je podkrušnohorská pánev vybavena velmi vhodným klimatem. Proces rekultivace popsala zaměstnankyně odboru životního prostředí na městském úřadě v Litvínově. *„Těžební společnosti kontroluje Báňský úřad. Když je odtěženo, tak přicházejí na řadu rekultivace. Nejprve se udělají terénní úpravy a pak záleží jaká rekultivace tam je naplánovaná, jestli lesní, zemědělská, vodní nebo může být i ostatní zeleň. Podle toho se navezou zpět ornice, které byly před těžbou skryty a deponovány. Pak už se tam například sází sazeničky stromů, rekultivace se o ně starají několik let, dokud nevyrostou anebo se z toho udělá pole. To se třeba pronajme zemědělcům a oni se o pole starají a pěstují si tam. Když už rekultivace proběhla do stavu k ukončení podle plánu rekultivace, tak se ukončí na základě místního šetření. Následně tam jezdíme my z odboru životního prostředí na kontrolní dny dvakrát ročně.“* (rozhovor č. 4)

Dále rekultivační strategie zahrnovala vznik nového Lomového jezera ČSA na místě, kde dříve bylo původní Komořanské jezero. Tato kombinace klimatu, atraktivního okolí Krušných hor a Českého středohoří společně s vysokou lesnatostí a čistými jezery dohromady slibuje velký potenciál pro rekreační využití. (Štýs, 2013, s. 52-53)

Usnesení vlády mělo být v platnosti minimálně do roku 2005. 10. března 2004 však byla usnesením vlády č. 211 schválena Energetická koncepce státu vydaná ministerstvem průmyslu a obchodu. Jeden z cílů této koncepce je dosažení maximální nezávislosti České republiky na cizích energetických zdrojích. Stát se tedy chtěl zaměřit výhradně na

vytěžitelné zásoby na vlastním území. „Po privatizaci Mostecké uhelné společnosti začalo být čím dál tím více zřejmé, že soukromí těžaři budou chtít těžbu rozšířit a že obyvatelé těchto obcí zdaleka nemají vyhráno. Od roku 2003, kdy tehdejší vláda velmi vážně uvažovala nad tím, že zruší územní ekologické limity, které byly stanoveny v roce 1991 a že v rámci přípravy nové státní energetické koncepce bude počítat s tímto uhlím. V té době se začaly podnikat všechny možné kroky na záchranu Horního Jiřetína. Jedním z kroků bylo právě referendum.“ (rozhovor č. 1)

Optimalizace využití domácích energetických zdrojů

Cíl s velmi vysokou prioritou, směřující k dosažení maximální nezávislosti České republiky na cizích energetických zdrojích. Stát bude preferovat optimální využití všech vytěžitelných zásob hnědého i černého uhlí a dalších paliv, která se nacházejí na jeho území, při dodržování hledisek ochrany přírody a životní prostředí. Plnění tohoto cíle rovněž přispěje k řešení ekonomických a sociálních problémů státu. (Usnesení vlády ČR č. 211/2004 Sb.)

Takového usnesení chtěli pochopitelně ihned využít těžební společnosti. Konkrétně u Lomu ČSA to byla Mostecká uhelná společnost. Ta chtěla ihned začít vyjednávat s občany a místními samosprávami o prolomení limitů a posunutí hranice těžby. Tím by zcela zanikly obce Horní Jiřetín a Černice, přičemž by se rozšíření těžby dotklo i dalších okolních obcí.

Obrázek 4 Uhlé velkorypadlo v lomu ČSA

Zdroj: Deník.cz, 2018

9 Referendum v obcích Horní Jiřetín a Litvínov

9.1 Vyhlášení referenda

Záměr Mostecké uhelné společnosti se setkal s velkou nelibostí samosprávy, občanů, místních spolků i občanských sdružení. *„Referendum bylo logickým vyústěním situace, která začala v první polovině devadesátých let, kdy přetrvávala určitá euforie z listopadu 1989 a byl relativně klid, protože málo kdo v té době ještě přepokládal, že by se ve velkém bourali města a vesnice, tak jak to bylo nějakých 40 let za minulého režimu.“* (rozhovor č. 1)

Hlavním cílem referenda bylo poskytnout samosprávám obcí mandát k tomu, aby mohly všemožnými zákonnými prostředky hájit zájmy svých občanů proti plánované těžbě uhlí před vládou a těžebními společnostmi.

Místní spolky v Horním Jiřetíně začaly pracovat na realizaci referenda za podpory samosprávy města. *„Myšlenku referenda jsme měli i my jako samosprávy, ale je možné, že bychom nedokázali dobře a účinně zformulovat otázky a zorganizovat referendum. Takže hlavní roli při iniciativě referenda měli nevládní organizace. Zejména pak ekologické hnutí Duha, které formulovalo otázky po poradě s právníky, a od nich vzešly nejúčinnější podněty pro uskutečnění referenda. Samozřejmě významně se na referendu podílela i obec, zastupitelstvo tehdy jednomyslně schválilo vyhlášení referenda a spolupracovalo s ekologickými hnutími.“* (rozhovor č. 1)

V Litvínově se o realizaci referenda zasloužilo především občanské sdružení Kořeny ve spolupráci s enviromentální organizací Greenpeace ČR, které usilovalo o to, aby se k tématu mohly vyjádřit i obyvatelé Litvínova. Ten by se totiž postupem těžby dostal prakticky na hranici lomu, přičemž by nejbližší domy stáli pouze pět set metrů od hranice důlní propasti. *„Referendum byla tehdy jediná možnost, jak získat závazné stanovisko občanů. V té době byl vyvíjený na zastupitele Litvínova velký tlak i ze strany těžbařské lobby.“* (rozhovor č. 3) V období mezi vyhlášením a konáním referenda tak začala přesvědčovací kampaň na obou stranách.

9.2 Pohled a aktivity uhelné společnosti

Mluvčí Mostecké uhelné společnosti Liběna Novotná uvedla, že podle jejich právních analýz usnesení vlády č. 211 převyšuje dřívější vládní usnesení, a proto jsou povinni zajistit těžitelnost ložiska v platném dobývacím prostoru a ten je stanoven pod oblastí

Horního Jiřetína a Černic. (Česká televize, 2007) Mostecká uhelná společnost také začala pořádat v Jiřetíně a Černicích velké přesvědčovací kampaně. *„Například naplnila několik autobusů a odvezla naše občany do Německa, kde jim prezentovala novou vesnici, která vznikla jako náhrada za vesnici, která padla za oběť uhlí. Tím se snažila občany přesvědčit, že změna je skvělá, že můžou bydlet v nových domech a vybavené vesnici.“* (rozhovor č. 1). Nynější starosta a tehdejší místostarosta Horního Jiřetína Ing. Vladimír Buřt uvedl, že nebylo neobvyklé, že se zástupci uhelné společnosti snažili přesvědčovat občany i několikrát denně a vyvíjet na ně nátlak, zejména se zaměřovali na starší občany. Nabízeli jim výkup sídel a hrozili tím, že by v rámci horního zákona mohlo být proti nim použito vyvlastnění. (Česká televize, 2007) *„Ve dvou vlnách přijížděli zástupci uhelné společnosti a chodili po domech nabízet občanům nějakou variantu odkupu nebo náhradu bydlení a tak dále.“* (rozhovor č. 1) To potvrdil i obyvatel Horního Jiřetína. *„Byl jsem vyzván dopisem, zda jsem ochoten prodat dům za dvojnásobek odhadu.“* (rozhovor č. 5) *„Nutno dodat, že bylo poměrně dost lidí, kteří i když byli odpůrci těžby, tak byli ochotni se bavit a v případě správné nabídky na ni přistoupit.“* (rozhovor č. 2) *„Tyto nabídky byly načasovány před komunální volby, a to souvisí s další aktivitou, kdy uhelná společnost podporovala občany, kteří byli pro likvidaci obce a podpořili vznik politického uskupení, které mělo za cíl proniknout do zastupitelstva a třeba i vyhrát volby a takovým způsobem urychlit jednání o likvidaci Horního Jiřetína. Toto uskupení se jmenovalo Dialog a do zastupitelstva se dostalo, ne však v takovém počtu, aby ohrozilo fungování zbytku zastupitelstva.“* (rozhovor č. 1)

9.3 Pohled Krajské hospodářské komory

Hospodářská komora Ústeckého kraje se vyjádřila pro pokračování těžby. Hlavním důvodem byla především vysoká ekonomická výnosnost pro ústecký region. *„Pro těžbu samozřejmě hovořilo, že se podle studií MPO pod Horním Jiřetínem nachází velmi kvalitní uhlí s kvalitní výhřevností, což hrálo velkou roli. Predikce hodnoty uhlí byla až přes 800 miliard korun.“* (rozhovor č. 2) Těžba by bezpochyby pomohla ekonomické situaci v kraji a také státnímu rozpočtu. Zástupci Krajské hospodářské komory argumentovali tím, že zastavení těžby by znamenalo zvýšení ceny tepla pro třetinu českých domácností, dále pak výrazný pokles pracovních míst v Ústeckém kraji, který má již tak nejvyšší nezaměstnanost v České republice a s tím také spojené finanční ztráty

na daních, odvodech a sociálních dávkách. (Sborník textů, Má smysl prolomení územních ekologických limitů těžby uhlí v severních Čechách?, 2014)

9.4 Pohled a aktivity odpůrců těžby

Místní spolky, občanská sdružení a většina místní samosprávy chtěli těžební limity zachovat a zachránit tak svůj domov. „*Proti prolomení územních limitů hovořil fakt, že již žijeme v jiném století, kdy bourání nemovitostí již není tak obvyklé jako dříve, kdy komunistický režim rozhodl a bylo to tak. Samozřejmě ten názorový konflikt tam byl. Byli zde občané, kteří zvažovali prodej nemovitosti a odchod do jiné obce. Někteří byli zase tak vyhranění, že chtěli bránit těžbě vlastním tělem, takže nebylo to tenkrát úplně jednoduché období.*“ (rozhovor č. 2) Odpůrci těžby argumentovali především ochranou životního prostředí a zachováním své obce. Snažili se také poukazovat na některé problémy. „*V ekonomice to byly fakta o tom, kdo na těžbě vydělává. Kdy stát nese 90 % všech externích nákladů. Oproti tomu zisk jde z 90 % vlastníkovému lomu. Argumentem bylo také pochybné nabytí společnosti panem Tykačem. V ekologii je to jednoznačné, stejně jako v dopadech na zdraví obyvatel. Ty se neustále snaží někdo bagatelizovat, což je velmi neuctivé k obyvatelům severních Čech. Spory byli také v energetice, kdy zástupci těžby tvrdili, že se bez uhlí neobejdeme a dojde k black-outu. Tam je potřeba si to dát do souvislosti s výstavbou Temelína, kdy se na jihu Čech říkalo “budte solidární”, neprotestujte ať můžeme na severu vypnout uhelné elektrárny.*“ K tomu, ale nikdy nedošlo. Je taky fakt, že ČR je jedním z největších vývozců el. na celém světě a vyváží zhruba 30% vyrobené el. Tedy kdyby se vypli například Počerady, nestane se vůbec nic. Dalšími argumenty byla zaměstnanost horníků. Horníků například na dole ČSA pracuje maximálně několik desítek, tedy těch, kteří provádí takzvané chodbicování, zbytek jsou elektrikáři, řidiči a tak dále. Hnědouhelný průmysl opustili tisíce lidí po transformaci v 90. letech bez většího povšimnutí. Určitě je ale potřeba, aby po ukončení těžby, tyto lidé, našli znovu práci.“ (rozhovor č. 3)

Pro zachování obce se v rámci přesvědčovací kampaně vyjádřili i některé veřejně známé osobnosti z Horního Jiřetína a Litvínova.

Martni Maxa, zpěvák

„*Jsem zásadně proti prolomení limitů. Takové zásahy do krajiny jsou nesmazatelné. Všichni jsme zažili doby zpustošení tohoto kraje, prolomení limitů by byl návrat*

k měsíční krajině. Osobně si myslím, že jedinou smysluplnou cestou energetiky naší země je jaderná energie a obnovitelné zdroje. Uhlí je sázkou na vyčerpatelný zdroj s obrovskými vlivy na krajinu a život nás všech. Svůj názor každopádně vyjádřím i v referendu.“

Robert Reichel, mistr světa a olympijský vítěz v ledním hokeji

„Jsem rodák z Horního Jiřetína. Prožil jsem tam celé své mládí a mí rodiče tam dodnes žijí. Nechtěl bych zažít likvidaci svého rodného města. V litvínovském referendu se vyjádřím proto, že nechci, aby byla u Litvínova díra. Když už se stav krajiny konečně lepší, v okolí jsou lesy a příroda, nemělo by se to znovu ničit. To bychom na tom byli ještě hůř než před třiceti lety.“

Ibra Ibrahimovič, fotograf, vítěz Czech Press foto 2003

„Jsem proti bourání a rozšiřování lomu. Velkolomy jsou sice esteticky hodně zajímavé objekty, ale zároveň symbolizují, jak neomaleně už od druhé světové války se svojí krajinou zacházíme. Hlavně si myslím a jednalo se o tom už v Libkovicích, že se uhlí dá těžit hlubinným způsobem bezzávalově, aniž by to mělo vliv na domy, infrastrukturu a přírodu, která je na povrchu. Taková těžba je samozřejmě mnohem nákladnější, ale proč si nepočkat, až bude uhlí dražší. Není přece nutné teď všechno vytěžit a pak nemít nic. Myslím si, že lidem z okolí, pokud se ta díra zastaví už teď a začne se rekultivovat, vznikne řada nových pracovních míst. Tenhle kraj vždycky uživil spoustu lidí bez toho, že by se v něm muselo těžit. Pokud by se podobné referendum konalo i v Meziboří, kde mám trvalé bydliště, určitě bych šel hlasovat proti rozšiřování těžby.“ (Noviny pro referendum, 2006)

9.5 Informovanost občanů

Před každým všelidovým hlasováním je velice důležité dostatečně informovat občany o možnostech a možných důsledcích jejich volby. V Horním Jiřetíně se samospráva snažila zapojit do informativní kampaně společně s nestátními organizacemi. *„Začala se organizovat různá shromáždění občanů, různé objasňující a vysvětlující akce. Začal také vycházet informační plátek, ve kterém jsme se snažili sdělit lidem především to, že jsme nic neprohráli a že máme velkou šanci obec zachránit, jelikož žijeme v jiné době než před rokem 1989. Následovali jednání s politiky a úředníky na všech úrovních, různé mediální výstupy, podpisové a shromažďovací akce. Dokonce proběhly demonstrace v Praze nebo*

v Ústí nad Labem.“ (rozhovor č. 1) „Snažili jsme se debatovat zejména s občany, kteří měli jiný názor než většinová společnost v obci, přičemž se jednalo o nějakých 30 % občanů, kteří byli pro prolomení těžebních limitů.“ (rozhovor č. 2)

V Litvínově nastala opačná situace, kdy se samospráva do kampaně zapojila jen minimálně. „Členové spolků byli v ulicích a vedli kontaktní kampaň. Obec myslím nijak nad rámec zákonných povinností neinformovala. V té době ale vnikl „Den pro limity“, který se zachoval dodnes. Jedná se o veřejné shromáždění, kterého se zúčastňují i zástupci samosprávy.“ (rozhovor č. 3)

Z reakcí občanů se dá usoudit, že se zde podařilo společnost informovat velice dobře. „Pro celý region to bylo poměrně dlouhou dobu prioritní téma, takže informací a diskuzí bylo dost. Sám jsem se zúčastnil shromáždění občanů v Litvínově.“ (rozhovor č. 6) „Informovaná jsem byla dostatečně. Probíralo se to všude, jak v práci, tak v soukromí.“ (rozhovor č. 4) „Informace jsem měl dostatečné. V Litvínově bylo centrum řešení této otázky s majiteli dolů. Zúčastnil jsem se také besedy s tehdejším ministrem životního prostředí Martinem Bursíkem.“ (rozhovor č. 5)

9.6 Výsledky referenda

Referendum bylo v Horním Jiřetíně vyhlášeno k datu 25. února 2005 a obsahem byly dvě otázky, ke kterým se občané mohli vyjádřit volbou „ANO“ či „NE“. Přesněji šlo o tyto otázky:

1. Má obec využít všech zákonných prostředků ke své ochraně před zbouráním domů a vystěhování obyvatel?
2. Mají zastupitelé obce prosazovat zachování územních limitů těžby jako účinné ochrany obce, a to jak vůči státním orgánům, tak i orgánům Ústeckého kraje?

K referendu se dostavilo 75 % občanů, z toho 96 % se vyjádřilo pro zachování obce a proti prolomení těžebních limitů.

V Litvínově se referendum konalo až 1. prosince 2006, aby se také místní občané mohli vyjádřit k potenciálnímu postupu velkolomů do bezprostřední blízkosti města. Otázka v litvínovském referendu zněla takto:

Má město Litvínov aktivně využít všech prostředků, aby zabránilo přiblížení povrchové těžby uhlí k Litvínovu, při kterém by došlo k překročení územních ekologických limitů vymezených usnesením vlády č. 444/1991?

K referendu přišlo přes 38 % občanů, což je více než pravidelně chodí ke komunálním volbám, přesto hlasování nemohlo být platné, k tomu totiž tehdy byla potřeba padesátiprocentní účast. Dnes je již tato podmínka snížena na 35 %. Výsledek, i když neplatný, byl podobný tomu v Horním Jiřetíně, když se 95 % hlasujících vyjádřilo pro zachování územních limitů, a i když byl výsledek neplatný, zastupitelstvo města se přesto zavázalo tento výsledek prosazovat.

Referenda však nebyla závazná pro vládu české republiky, která tak nebyla povinna respektovat ani takto jednoznačný výsledek. Přesto šlo o jasný signál, že si občané Horního Jiřetína a Litvínova nepřejí prolomení územních ekologických limitů. (MVČR, 2019)

9.7 Porovnání s podobnými místními referendy

9.7.1 Radarová základna USA

Za velmi podobnou situaci se dá označit spor o stavbu americké radarové základny na území vojenského prostoru Brdy v roce 2007. Základna by stála v blízkosti obcí Trokavec, Dobřív, Skořice, Strašice a Mirošov. Tehdejší vláda jasně deklarovala, že se do takového programu chce zapojit a podporuje vládu USA ve výstavbě radarové základny na území České republiky. S tím však nesouhlasili občané a samosprávy okolních obcí a rozhodli se vytvořit tlak na vládu prostřednictvím demonstrací a sérií místních referend. V roce 2007 proběhlo ohledně této otázky dokonce dvaadvacet místních referend. Ve všech se občané jednoznačně vyjádřili proti stavbě radarové základny, a proto byla vláda USA nucena od tohoto záměru ustoupit. Přesto tato otázka vyvstávala na povrch téměř tři roky. Během této doby se demonstrovalo například v Příbrami, ale také v Praze na Hradčanském a Václavském náměstí. (Echo24, 2018)

9.7.2 Uložiště jaderného odpadu

Dalším podobným případem je názorový spor o uložení jaderného odpadu. Odborníci vybrali devět ideálních míst po celé České republice, na kterých by od roku 2065 mohly vzniknout podzemní uložení vyhořelého jaderného paliva z jaderných elektráren. Avšak obce v blízkosti těchto lokalit začaly vzápětí dávat najevo svůj nesouhlas. Místní i

národní ekologické spolky na více místech započaly petiční akce. Více nátlakovým způsobem, jak vyjádřit svůj nesouhlas je však referendum. Od roku 2007 do roku 2018 se v České republice uskutečnilo již patnáct místních referend s tématem vzniku jaderného uložení v blízkosti dané obce. Podle očekávání pak všechny výsledky vznik takového uložení odmítly. Pouze referendum v Novém Rychnově z roku 2007 bylo neplatné, jelikož se ho nezúčastnilo požadovaných 50 % občanů. (Atominfo, 2018)

9.7.3 Letiště Vodochody

V roce 2009 představila společnost Letiště Vodochody, a.s. plán přeměnit neveřejné letiště ve Vodochodech na mezinárodní, které by tak mohlo konkurovat letišti v pražské Ruzyni. S tím, že by nové letiště mohly využívat především nízkonákladové letecké společnosti. Proti tomu se od počátku stavěly zejména okolní obce, které dokonce založily Sdružení proti letišti Vodochody. Vznikly i další občanská sdružení, která se snažila upozorňovat na problémy a rizika spojené s tímto záměrem. V následujícím roce proběhla místní referenda ve dvanácti okolních obcích a ve všech se občané vyjádřili proti rozšíření letiště. Pouze referendum v obci Odolena Voda nebylo platné, jelikož se nedostavil minimální požadovaný počet obyvatel (35 %). Diskuze však ukončil až v roce 2013 nový hejtman Středočeského kraje, když uvedl že studie EIA je chybná a nezohledňuje negativní vlivy spojené s přestavbou a následným provozem letiště. (Deník referendum, 2011)

10 Vliv referenda

10.1 Vliv na vládu

I přes jednoznačný výsledek by vláda mohla rozhodnout pro prolomení limitů, pokud by usoudila, že je to bezpodmínečně nutné. To znamenalo, že diskuze o těžbě v lomu ČSA neutichly ani po referendu. *„Obával jsem se, že by vláda nemusela respektovat výsledek referenda. Dokonce jeden můj kamarád zde koupil 130 domů přes Pražskou firmu. Počítal, že na tom vydělá desítky milionů korun.“* (rozhovor č. 5)

Přesto se Topolánková vláda rozhodla podpořit občany a v roce 2008 upravila a potvrdila ekologické limity. *„Věděli jsme, že vláda nemá povinnost se výsledkem referenda řídit, protože samozřejmě horní zákon platí a postupy jsou jasně dané, nicméně obyvatelé se jednoznačně vyjádřili proti těžbě, a proto bylo v zájmu vlády respektovat jejich rozhodnutí.“* (rozhovor č. 2) Na vládu měl největší vliv jednoznačný výsledek referenda,

když se bezmála 100 % lidí vyjádřilo pro záchranu města. „Rozhodující byl také zájem médií, díky kterému se vládní politici dostali trochu pod tlak veřejnosti, jelikož si uvědomovali, že není populární mluvit o bourání dalších obcí.“ (rozhovor č. 1) „Referendum sice nebylo závazné, ale přišlo k němu více lidí než k volbám. Byl to tedy jasný signál směrem k vládě. Navíc se do protestů k lidem z Litvínova a Horního Jiřetína začali přidávat lidé z celého Česka.“ (rozhovor č. 3) „Věřil jsem, že pokud referendum dopadne podle očekávání jednoznačným výsledkem, tak ho vláda bude i ve svém vlastním zájmu respektovat.“ (rozhovor č. 6)

10.2 Vliv na samosprávu

I přes jednoznačný výsledek referenda a potvrzení územních limitů vládou, se otázka těžby znovu objevovala, a to většinou před komunálními volbami. O prioritní téma se jednalo především v Horním Jiřetíně.

„V následujících třech obecních volbách, kterých se zúčastnilo i hnutí Dialog, a později ještě jeden politický subjekt s podobným cílem, byl výsledek i přes neúnavnou snahu uhelných společností stále stejný, když tyto subjekty podporující těžbu nepřesáhly 30 % a nemohli tak rozhodovat o osudu Horního Jiřetína. To je na tom celém příběhu velmi důležité, že občané přes všechnu nejistotu a mediální masáž zůstali věrní svému názoru a bojovali za svůj domov.“ (rozhovor č. 1)

„Společnost v Horním Jiřetíně byla od referenda rozdělena, řekl bych, že je částečně rozdělena i do této chvíle. Vždycky byli zastánci politických uskupení podporujících těžbu a byli samozřejmě zastánci stávajícího vedení města. Nicméně ve volbách se vždy projevila skutečnost, že většina společnosti v obci podporuje politiky, kteří výrazně vystupují proti těžbě uhlí.“ (rozhovor č. 2) Volební účast se v minulosti pohybovala okolo padesátiprocentní hranice, v roce 2006 však přišlo 62,47 % oprávněných voličů. Už tento fakt naznačoval zvýšený zájem o veřejné dění v obci.

Tabulka 3 Výsledky voleb v Horním Jiřetíně v roce 2006

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Přepočtené % platných hlasů	Počet mandátů
	abs.	v %			
Šance pro bud. živ. v HJ a v Č	1 283	11,94	11	11,94	1
SNK pro zach. a roz. HJ a Č	3 538	32,93	11	32,93	4
DIALOG	2 585	24,06	11	24,05	3
Občanská demokratická strana	658	6,12	11	6,12	0
Koalice Strany zel. a KDU-ČSL	1 694	15,77	11	15,76	2
Komunistická str. Čech a Moravy	986	9,18	11	9,17	1

Zdroj: ČSÚ, 2020

Volby v roce 2010 byly důležité hlavně proto, že otázka limitů byla stále aktuální a občané dostali další příležitost se k tématu vyjádřit znovu po čtyřech, respektive pěti letech. K volbám se nakonec dostavilo nadprůměrných 67,54 % voličů. *„Nejdůležitější volby proběhly v roce 2010, kde zastánci prolomení limitů získali čtyři mandáty z jedenáctičlenného zastupitelstva, což nebyl dostatečný počet na ovlivnění osudu obce.“* (rozhovor č. 2)

Tabulka 4 Výsledky voleb v Horním Jiřetíně v roce 2010

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Přepočtené % platných hlasů	Počet mandátů
	abs.	v %			
Sdruž.nezáv. kand. pro zach. a ro	4 183	34,74	11	34,73	4
DIALOG	3 647	30,29	11	30,28	4
Strana zelených	3 396	28,2	11	28,2	3
Komunistická str. Čech a Moravy	816	6,78	11	6,77	0

Zdroj: ČSÚ, 2020

V roce 2014 se voleb zúčastnilo nové politické uskupení JINAK, které mělo spojitost s nabídkami odkupování nemovitostí. *„Všichni jsme byli zvědaví, jak se promění*

politické prostředí, nicméně po volbách zůstal poměr stejný, sedm ku čtyřem.“ (rozhovor č. 2) K těmto volbám se dostavilo rekordních 72,33 % oprávněných hlasujících občanů.

Tabulka 5 Výsledky voleb v Horním Jiřetíně v roce 2014

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Přepočtené % platných hlasů	Počet mandátů
	abs.	v %			
JINAK	1 925	14,29	11	14,29	2
Pro zachování a rozvoj HJaČ	3 480	25,84	11	25,84	3
Česká str. sociálně demokratická	709	5,26	11	5,26	0
Komunistická str. Čech a Moravy	407	3,02	11	3,02	0
DIALOG	2 575	19,12	11	19,12	2
"HOJIČ"	663	4,92	11	4,92	0
Sdružení SZ, NK	3 708	27,53	11	27,53	4

Zdroj: ČSÚ, 2020

V roce 2018 byly volby velmi specifické, jelikož se jich již neúčastnila politická uskupení podporující těžbu uhlí a bylo to znát i na volební účasti, která opět klesla, a to na hodnotu 52,10 %. „*Otázka limitů již tolik nerezonovala a také proto byla menší volební účast. Po těchto volbách už můžeme říct, že otázka limitů je defacto vyřešena, protože zatím k tomu nebylo přistoupeno a myslím si, že už k tomu ani přistoupeno nebude.*“ (rozhovor č. 2)

Tabulka 6 Výsledky voleb v Horním Jiřetíně v roce 2018

Kandidátní listina název	Hlasy		Počet kandidátů	Přepočtené % platných hlasů	Počet mandátů
	abs.	v %			
Komunistická str. Čech a Moravy	531	5,71	11	5,7	0
Česká str. sociálně demokratická	719	7,73	11	7,72	1
Sdruž. Strany zelených a NK	5 253	56,47	11	56,46	7
Občané České republiky	769	8,27	11	8,26	1
Pro zachování a roz. HJ a Černic	2 031	21,83	11	21,83	2

Zdroj: ČSÚ, 2020

V Litvínově byla situace na politické scéně více či méně konstantní. Ale i proto, že ve vedení města stáli lidé s vyhraněným názorem, kteří si uvědomovali rizika pokračující těžby pro Litvínov. „*Neobvyklý byl i postoj komunistky Eriky Sedláčkové, která obhajovala limity těžby navzdory krajskému vedení KSČM. Jistou dávkou štěstí jsme měli v tom, že když vznikalo v roce 2013 hnutí ANO, tak v Litvínově vyhrála skupina lidí, která s těžbou nesouhlasila. No a také byla znovu založena základní organizace Strany zelených, ti ale ještě tenkrát neuspěli. Nicméně téma limitů těžby bylo jedním z ústředních témat voleb v roce 2014. Skvělé bylo, že se nám podařilo založit celorepublikové hnutí Limity Jsme My, které sdružuje spoustu odborníků a aktivních lidí. Samospráva v Litvínově v roce 2014 založila výbor pro životní prostředí a limity těžby.*“ (rozhovor č. 3)

10.3 Vliv na budoucnost Horního Jiřetína

V okrese Most především v posledním desetiletí nepanuje ideální ekonomická situace, a to se podepisuje i na odlivu obyvatelstva. Zejména pak na Litvínovsku, kde se počet obyvatel konstantně snižuje od roku 2010. V tomto roce byl počet obyvatel ve městě Litvínov 27 356. V roce 2018 už to bylo pouze 23 908 a obyvatel stále obývá. Hlavním důvodem je, že Mostecko nepatří mezi atraktivní lokality v České republice, a tak se mladí občané často stěhují do větších a perspektivnějších měst. (ČSÚ, 2020)

V Horním Jiřetíně však panuje naprosto opačná situace. V roce 2005, kdy se konalo referendum město evidovalo 1 983 obyvatel. V roce 2019 už počet obyvatel dosahoval hodnoty 2 241, přičemž nejvyšší nárůst město zaznamenalo mezi lety 2014 až 2017, tedy po rozhodujících volbách v roce 2014, po kterých se zdálo, že prolomení územních limitů je již krajně nepravděpodobné. (MVČR, 2019) *„Momentálně je podle vládou vytvořené uhelné komise v plánu utlumení těžby v lomu ČSA. Podle mého názoru může tato otázka znovu rezonovat pouze v případě nějaké globální krize ekonomicko-hospodářského charakteru, případně nějakých válečných konfliktů a podobně. Ale za stávající situace si myslím, že se otázka těžby uhlí již neotevře a Horní Jiřetín zůstane zachován.“* (rozhovor č. 2) Horní Jiřetín se opět stává vyhledávanou lokalitou v Mosteckém regionu a do města přicházejí i mladí lidé s rodinami, což Hornímu Jiřetínu opět přidává na perspektivnosti. Zastupitelstvo obce vytvořilo pracoviště pro lékaře a snaží se zajišťovat stále více služeb pro své občany. *„Máme dětského lékaře, lékaře pro dospělé a také zubaře. Dále zajišťujeme pro lidi nové služby, jako kosmetika, pedikúra, holičství. Dále město koupilo dům na náměstí v Horním Jiřetíně, kde vzniknou další obchody a služby a přesune se tam část úřadu.“* (rozhovor č. 2) V budoucnu město plánuje navrhnout nový územní plán s parcelami pro nové domy, dále také otevřít menší penzion pro zlepšení cestovního ruchu v Horním Jiřetíně a v plánu jsou i další projekty. *„Připravujeme projekty na zlepšení ovzduší, například kotlíkové dotace, také připravujeme projekty na zadržení vody v krajině a tak dále. V plánu je i výstavba nových bytových jednotek pro mladé občany a domova pro seniory.“* (rozhovor č. 2) V Horním Jiřetíně se tedy myslí na budoucnost a hrozbu likvidace obce si již téměř nikdo nepřipouští.

11 Závěr

Bakalářská práce má charakter komparativní případové studie dvou obcí a v nich uskutečněných místních referend. Obce Horní Jiřetín a Litvínov se nacházejí na území severočeské hnědouhelné pánve a z důvodu plánovaného rozšíření těžby hnědého uhlí ve velkolomu ČSA měly zcela zaniknout, respektive dostat se na hranici tohoto velkolomu. Cílem bylo charakterizovat reprezentaci zájmů a institut místního referenda v České republice, charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele vybraných obcí a identifikovat spory řešené v obcích prostřednictvím místních referend a analyzovat iniciování, průběh, výsledky referend a následné děje.

V minulém století, zejména za vlády komunistického režimu se na severu Čech těžilo uhlí v opravdu velkém měřítku a za obět' uhlí padly desítky obcí. Po sametové revoluci panovala mezi lidmi jistá míra euforie z pokroku doby. S tím bylo také spojeno očekávání, že by se stát mohl zaměřit na jiné, perspektivnější komodity a likvidaci obcí v takovém měřítku již nedovolí. Tato optimistická očekávání naplnila vláda Petra Pitharta v roce 1991 usnesením o zavedení územních ekologických limitů, které znemožňovalo další rozšíření uhelných velkolomů v severních Čechách. V roce 2004 však stát schválil novou Státní energetickou koncepci, která měla jako jeden z cílů dosažení maximální nezávislosti České republiky na cizích energetických zdrojích. Stát se tedy chtěl zaměřit výhradně na vytěžitelné zásoby na vlastním území. Toto rozhodnutí odstartovalo následný boj o budoucnost především Horního Jiřetína.

Na jedné straně stát a uhelné společnosti, na straně druhé místní občané a samosprávy. Na jedné straně vysoká ekonomická výnosnost, na straně druhé ochrana přírody a domova. Především v Horním Jiřetíně začaly místní spolky ve spolupráci se samosprávou reprezentovat svůj veřejný zájem o zachování územních limitů prostřednictvím podpisových a shromažďovacích akcí, mediálních výstupů či jednání s politiky na různých úrovních. Protestní akce se konaly například i v krajském městě Ústí nad Labem či v hlavním městě Praze. V novodobém českém politickém systému, jak se později ukázalo, je však nejsilnějším nástrojem lidu, jak prosazovat svůj veřejný zájem místní referendum. To v Horním Jiřetíně iniciovalo ekologické hnutí Duha a zastupitelstvo jej jednomyslně schválilo. K referendu (25. února 2005) přišlo 75 % obyvatel a z toho 96 % bylo proti prolomení ekologických limitů. Litvínovské OS Kořeny ve spolupráci s environmentální organizací Greenpeace ČR chtělo možnost vyjádření svého názoru v referendu poskytnout

také obyvatelům Litvínova. Referendum zde proběhlo o 22 měsíců později (1. prosince 2006) a výsledek byl velmi podobný, když se pro zachování limitů vyjádřilo 95 % hlasujících. Referendum ovšem nemohlo být platné, jelikož účast dosahovala pouze 38 %, přičemž v té době bylo potřeba účasti 50 % oprávněných občanů. Zastupitelstvo se přesto zavázalo prosazovat jednoznačný výsledek tohoto referenda. Výsledky obou referend se dají pokládat za validní, jelikož si místní spolky a samosprávy daly opravdu záležet, aby byli všichni obyvatelé řádně informováni o možnostech a potencionálních důsledcích své volby. Vedly kontaktní kampaně v ulicích, stejně tak se snažily šířit informovanost tiskovými zprávami či po internetu. Hlavním cílem obou referend bylo poskytnout samosprávám dostatečně silný mandát k ochraně obcí a vytvořit tak dostatečně silný tlak na vládu. Vláda totiž neměla povinnost respektovat výsledky referend a přání občanů a mohla rozhodnout o rozšíření těžby v rámci horního zákona. Členové vlády si však velmi dobře uvědomovali, co by jim takové rozhodnutí přineslo v očích veřejnosti, jelikož se o tento spor čím dál více začala zajímat média a lidé z dalších částí republiky. Vláda tedy pod tlakem veřejnosti o rozšíření územních limitů nerozhodla a v roce 2008 dokonce Topolánková vláda tyto limity potvrdila.

Tento spor se stal jakýmsi precedentem pro ostatní obce v podobné situaci. Od roku 2005 došlo v České republice k více než dvěma stům místních referend. Ta nejvíce sledovaná referenda byla konána z podobného důvodu, tedy ochraně životního prostředí a života v obci. Například spor o stavbu americké radarové základny na území vojenského prostoru Brdy v roce 2007, kdy vláda ČR deklarovala, že by se ráda zapojila do takového programu vlády USA. To však vyvolalo velkou vlnu nevole mezi občany okolních obcí. Ti se rozhodli proti tomuto záměru protestovat prostřednictvím demonstrací a sérií místních referend. Během jednoho roku se v této oblasti konalo hned dvaadvacet takových referend a všechny výsledky tento návrh jednoznačně odmítly. Vlády ČR a USA tak byly pod tlakem nuceny od svého záměru upustit. Dalším podobným případem je spor o uložení jaderného odpadu. Odborníci vybrali devět potenciálních míst, kde by mohlo takové uložení vzniknout od roku 2065. Všechny tyto lokality však s takovým záměrem nesouhlasily, a proto organizovaly petiční akce, později však musely využít silnějšího nástroje v rámci prosazování veřejného zájmu, a to místního referenda. Posledním zmíněným případem podobného sporu je přestavba neveřejného letiště Vodochody na letiště mezinárodní. Proti tomu však byly okolní obce, které založily sdružení proti letišti Vodochody a následně v nich proběhlo dvanáct místních referend, přičemž všechny se proti přestavbě letiště jednoznačně vymezily.

Všechny tyto případy ukazují, že institut místního referenda je nejsilnějším nástrojem veřejnosti v ČR, jak vytvářet tlak na vládu a bojovat proti záměrům vrcholných státních orgánů či velkých korporací. Stejným způsobem může místní referendum ovlivnit i místní orgány anebo přímo rozhodnout otázku veřejného dění v daném regionu.

I po opětovném potvrzení ekologických limitů vládou diskuze v Horním Jiřetíně a Litvínově o případné těžbě na dlouhou dobu neutichly. Pravidelně před komunálními volbami tato otázka znovu vyvstala na povrch a obyvatelé nemohli být zcela klidní. V průběhu let se opět pořádaly shromažďovací akce, které buď podporovaly těžbu či ji odsuzovaly. Majitelé dolů se stále snažili vyjednávat s vlastníky domů o případném odkupu nemovitostí, a tak to pro obyvatele tohoto regionu nebylo jednoduché období, jelikož pořád žili v jakési nejistotě. Vliv na politickou situaci a strukturu samosprávy byl však v obou obcích naprosto rozdílný. V Horním Jiřetíně se před každými komunálními volbami stala těžba uhlí prioritním tématem a ve volbách šlo nejvíce o soubor politických subjektů, kteří podporovali těžbu, proti těm, kteří hájili zachování obce. V Litvínově se tato otázka v následujících letech po referendu veřejného dění téměř nedotkla. Struktura samosprávy zůstala podobná a pokud se měnila, tak z jiných důvodů. Jedním z důvodů této odlišnosti je samozřejmě velikost obce, přičemž je Litvínov desetkrát větší než Horní Jiřetín. Hlavní důvod je však ten, že Litvínovu nehrozila úplná likvidace, ale “pouze“ rozšíření jámy na vzdálenost pět set metrů od hranice města. Zlomový moment přišel po komunálních volbách v roce 2014, když politické subjekty podporující těžbu v Horním Jiřetíně ani na třetí pokus výrazněji neuspěly a rozhodly se od záměru upustit. Od té doby samospráva Horního Jiřetína investuje nemalé finanční prostředky do budoucnosti a rozkvětu obce. Město se opět stává vyhledávanou lokalitou a příznivým místem k životu.

12 Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 9788024729084.

BROKL, Lubomír. *Reprezentace zájmů v politickém systému České republiky*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-48-6.

ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008. Politologie (Alfa Nakladatelství). ISBN 978-80-87197-00-4.

DAHRENDORF, Ralf. *Class and class conflict in industrial society*. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 1959. ISBN 0804705615.

DVOŘÁK, Zdeněk. *Minerály severočeské hnědouhelné pánve*. Praha: Pro Severočeské doly Chomutov vydal Granit, 2012. ISBN 978-80-7296-084-2.

KOPEČEK, Lubomír a Vít HLOUŠEK, ed. *Demokracie: teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. V Brně: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2003. ISBN 80-210-3195-6.

KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-665-5.

MOUDRÝ, Marek. *Historie Horního Jiřetína*. Horní Litvínov: Pro Marka Moudrého vydala Agentura Victory, 2015. ISBN 978-80-903686-7-5.

PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-700-1.

ŠTÝS, Stanislav. *Proměny Mostecka*. Most: Statutární město Most, [2013]. ISBN 978-80-260-5411-5.

ŠVEJDA, Jiří. *Litvínov v Proměnách času*. Litvínov: Dialog, 2003. ISBN 80-85843-36-6.

Má smysl prolomení územních ekologických limitů těžby uhlí v severních Čechách?: (co má přednost: historické osídlení anebo uhlí pod ním? Stojí vytěžené uhlí a pracovní místa za nevratné změny v krajině? Nemělo by případné prolomení limitů odsouhlasit referendum v Ústeckém kraji? Jaká bude role státu při případné těžbě za limity?) : 4. prosince 2013 ; Quo Ukrajina? Asociace s EU anebo Euroasijský svaz? : (bude dál lavírovat mezi Moskvou a Bruselem? Je asociční dohoda s EU opravdu ještě na stole? Co vlastně chtějí ukrajinští oligarchové?) : 23. ledna 2014. Dráchovo: Fontes Rerum, 2014. Sborník textů (Fontes Rerum). ISBN 978-80-86958-37-8.

Legislativní dokumenty

Zákon č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů. In: . Praha: Česká republika, 1990, ročník 1990, číslo 83.

Usnesení vlády ČR č. 444/1991 Sb. In: . Praha: Vláda ČR, 1991, ročník 1991, číslo 444.

Zákon č. 298/1992 Sb. o volbách do zastupitelstev v obcích a o místním referendu. In: . Praha: Česká republika, 1992, ročník 1992, číslo 298.

Zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím. In: . Praha: Česká republika, 1999, ročník 1999, číslo 106.

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích. In: . Praha: Česká republika, 2000, ročník 2000, číslo 128.

Zákon č. 129/2000 Sb. o krajích. In: . Praha: Česká republika, 2000, ročník 2000, číslo 129.

Zákon č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze. In: . Praha: Česká republika, 2000, ročník 2000, číslo 131.

Usnesení vlády ČR č. 211/2004 Sb. In: . Praha: Vláda ČR, 2004, ročník 2004, číslo 211.

Zákon č. 22/2004 Sb. o místním referendu. In: . Praha: Česká republika, 2004, ročník 2004, číslo 22.

Zákon č. 169/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů. In: . Praha: Česká republika, 2008, ročník 2008, číslo 169.

Internetové zdroje

ATOMINFO. Obyvatelé obce Lipník na Třebíčsku v referendu odmítli úložiště. *Atominfo.cz* [online]. Praha: Atominfo.cz, 2018 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <https://atominfo.cz/2018/10/obyvatele-obce-lipnik-na-trebicsku-v-referendu-odmitli-uloziste/>

ČESKÁ TELEVIZE. Na oltář uhlí padly už desítky obcí. In: *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2015 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1499458-na-oltar-uhli-padly-uz-desitky-obci>

ČESKÁ TELEVIZE. Nedej se!: Horní Jiřetín - limity. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2007 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1095913550-nedej-se/207562248420003/>

ČSÚ. *Volby.cz*. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2020 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: volby.cz

ČSÚ. *Czso.cz*. *Czso.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2020 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: czso.cz

DENÍK.CZ. S cestovkou k uhelnému velkorypadlu. Bývalý chodbař nabízí originální výpravy
Zdroj: <https://www.denik.cz/cestovani/odhaluje-tajemstvi-stredohori-krusnych-hor-uhelneho-mostecka-i-uzemi-keltu-20180517.html>. In: *Deník.cz* [online]. Praha: VLTAVA LABE MEDIA, 2018 [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/galerie/offroadsafari-mostecko.html?photo=4>

DENÍK REFERENDUM. Obce nadále odmítají rozšíření Letiště Vodochody. *Deník Referendum* [online]. Brno: Referendum, 2011 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/11632-obce-nadale-odmitaji-rozsireni-letiste-vodochody>

ECHO24. Takhle měl vypadat radar v Brdech. USA projekt zastavily. *Echo24* [online]. Praha: Echo Media, 2018 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/Spu8M/takhle-mel-vypadat-radar-v-brdech-usa-projekt-zastavily>

MVČR. *Mvcr.cz*. *Mvcr.cz* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: mvcr.cz

Noviny pro referendum. *Noviny pro referendum* [online]. Litvínov: OS Kořeny, 2006, **2006**(1), s. 1-2 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <https://oskoreny.webnode.cz/referendum/>

Vlajky.org. *Vlajky.org* [online]. Praha: Vlajky.org, 2017 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <http://mesta.vlajky.org/>

Obce v okolí Meziboří a Litvínova. In: *Zsmezibori.com* [online]. Meziboří: ZŠ Meziboří, 2006 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <http://www.zsmezibori.com/projekt/okoli-mezibori-a-litvinova-obce.html>

Litvínov - historie a současnost. In: *Litvínov - historie a současnost* [online]. Litvínov: eStránky.cz, 2018 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <https://litvinov-historie.estranky.cz/fotoalbum/litvinovsky-znak.-.html>

Rozhovory

Rozhovor č. 1 – BUŘT, Vladimír, starosta Horního Jiřetína, dne 6. 2. 2020.

Rozhovor č. 2 – DRTIL, Marek, zastupitel Horního Jiřetína, dne 6. 2. 2020.

Rozhovor č. 3 – GLOBOČNÍK, Petr, zastupitel Litvínova a člen OS Kořeny, dne 12. 2. 2020.

Rozhovor č. 4 – VÁGNEROVÁ, Martina, pracovnice, odbor ŽP, MÚ v Litvínově, dne 12. 2. 2020.

Rozhovor č. 5 – SOUKUP, Jaroslav, obyvatel Horního Jiřetína, dne 15. 2. 2020.

Rozhovor č. 6 – JAROŠ, Martin, obyvatel Litvínova, dne 15. 2. 2020.

13 Přílohy

13.1 Příloha 1 - Rozhovory

Č. 1 Vladimír Buřt (starosta HJ) – 06.02.2020

Jaký máte postoj k těžbě uhlí v dolu ČSA?

Samozřejmě, k těžbě uhlí nemám žádný pozitivní vztah. Chápu, že uhlí sehrálo v minulosti svou roli, v mnoha ohledech pozitivní a v mnoha zase negativní. Avšak následky těžby a spalování uhlí jsou katastrofální. Bohužel to dnes vidíme v celém světě, na každém kroku. Žijeme v regionu, který je ale historicky spojen s rozsáhlou těžbou uhlí již přes sto let, a proto za minulého režimu převládal názor, že to k životu patří.

Jak vznikla myšlenka referenda a jak se na tom podílela samospráva?

Referendum bylo logickým vyústěním situace, která začala v první polovině devadesátých let, kdy přetrvávala určitá euforie z listopadu '89 a byl relativně klid, protože málo kdo v té době ještě přepokládal, že by se ve velkém bourali města a vesnice, tak jak to bylo nějakých 40 let za minulého režimu. Po privatizaci Mostecké uhelné společnosti začalo být čím dál tím více zřejmé, že soukromí těžaři budou chtít těžbu rozšířit a že obyvatelé těchto obcí zdaleka nemají vyhráno. Od roku 2003, kdy tehdejší vláda velmi vážně uvažovala nad tím, že zruší územní ekologické limity, které byly stanoveny v roce '91 a že v rámci přípravy nové státní energetické koncepce bude počítat s tímto uhlím. V té době se začaly podnikat všechny možné kroky na záchranu Horního Jiřetína. Jedním z kroků bylo právě referendum. Další kroky obnášely například jednání s politiky a úředníky na všech úrovních, různé mediální výstupy, podpisové a shromažďovací akce. Dokonce proběhly demonstrace v Praze nebo v Ústí nad Labem.

Myšlenku referenda jsme měli i my, ale je možné, že bychom nedokázali dobře a účinně zformulovat otázky a zorganizovat referendum. Takže hlavní roli při iniciativě referenda měli nevládní organizace. Zejména pak ekologické hnutí Duha, které formulovalo otázky po poradě s právníky, a od nich vzešly nejúčinnější podněty pro uskutečnění referenda. Samozřejmě významně se na referendu podílela i obec, zastupitelstvo tehdy jednomyslně schválilo vyhlášení referenda a spolupracovalo s ekologickými hnutími.

Co jste vy jako samospráva obce dělali pro to, aby byli občané plně informováni o faktorech, které by měli zvážit před svou volbou?

Začala se organizovat různá shromáždění občanů, různé objasňující a vysvětlující akce. Začal také vycházet informační plátek, ve kterém jsme se snažili sdělit lidem především, že jsme nic neprohráli a že máme velkou šanci obec zachránit, jelikož žijeme v jiné době než před rokem 1989.

Jaký vliv, myslíte, že měli vyvinuté aktivity na vládu? S přihlédnutím k tomu, že referendum bylo pro vládu nezávazné a ta neměla povinnost se výsledkem referenda řídit.

Na vládu měl největší vliv jednoznačný výsledek referenda, když se bezmála 100 % lidí vyjádřilo pro záchranu města. Rozhodující byl také zájem medií, díky kterému se vládní politici dostali trochu pod tlak veřejnosti, jelikož si uvědomovali, že není populární mluvit o bourání dalších obcí.

Jaké aktivity podnikala uhelná společnost k přesvědčení občanů?

Uhelná společnost podnikala různé přesvědčovací akce. Například naplnila několik autobusů a odvezla naše občany do Německa, kde jim prezentovala novou vesnici, která vznikla jako náhrada za vesnici, která padla za oběť uhlí. Tím se snažila občany přesvědčit, že změna je skvělá, že můžou bydlet v nových domech a vybavené vesnici. Dále pak ve dvou vlnách přijížděli zástupci uhelné společnosti a chodili po domech nabízet občanům nějakou variantu odkupu nebo náhradu bydlení a tak dále. Tyto nabídky byly načasovány před komunální volby, a to souvisí s další aktivitou, kdy uhelná společnost podporovala občany, kteří byli pro likvidaci obce a podpořili vznik politického uskupení, které mělo za cíl proniknout do zastupitelstva a třeba i vyhrát volby a takovým způsobem urychlit jednání o likvidaci Horního Jiřetína. Toto uskupení se jmenovalo Dialog a do zastupitelstva se dostalo, ne však v takovém počtu, aby ohrozilo fungování zbytku zastupitelstva.

Jak se proměnila politika Horního Jiřetína od roku 2005?

V následujících třech obecních volbách, kterých se zúčastnilo i hnutí Dialog, a ještě jeden politický subjekt s podobným cílem, byl výsledek i přes neúnavnou snahu uhelných společností stále stejný, když tyto subjekty podporující těžbu nepřesáhly 27 % a nemohli tak rozhodovat o osudu Horního Jiřetína. To je na tom celém příběhu velmi důležité, že občané přes všechnu nejistotu a mediální masáž zůstali věrni svému názoru a bojovali za svůj domov.

Myslíte si, že je hrozba rozšíření těžby stále reálná i 15 let po referendu?

Myslím si, že tato hrozba už reálná není. Samozřejmě nikdy neříkej nikdy, ale dnes jak se prohlubuje klimatická změna a podobné globální přírodní problémy, tak se uhlí stává více nenáviděnou komoditou a naprostá většina států se snaží od ní odcházet. Takže jsem přesvědčený, že už to dopadne dobře.

Č. 2 Marek Drtil (zastupitel HJ) – 06.02.2020

Jaký máte postoj k těžbě uhlí v dolu ČSA a vyvíjel se Váš názor?

Můj postoj k těžbě se vyvíjel až v pozdějších letech, protože jsme se s rodinou přistěhovali do Horního Jiřetína až po roku 2005. Tu situaci jsme začali vnímat poté, co se začalo diskutovat, zda budou či nebudou prolomeny územní limity. V té době se v Jiřetíně začala objevovat nová politická uskupení, která otevírala otázku prolomení limitů. Moje aktivita začala až před volbami v roce 2014, kdy jsme ustanovili buňku sociální demokracie a byli jsme jakousi protiváhou standartní politiky v Praze, která byla přesvědčena, že by se limity prolomit měly. Náš úkol v Horním Jiřetíně v rámci sociální demokracie byl takový, že jsme měli najít nějaké smírcí řešení v tom smyslu, že jsme nezaujímali jasné stanovisko, zda těžební limity prolomit či ne, i když jsme věděli, že jako politici a občané Horního Jiřetína nedokážeme přímo ovlivnit rozhodnutí vlády, které bylo rozhodující. V případě prolomení limitů bylo naším cílem dojednání co nejnvýhodnějších podmínek pro obyvatele Horního Jiřetína. Ve volbách v roce 2014 občané dali jasně najevo, že si přejí stávající vedení města, které zaujímá jasné stanovisko proti prolomení těžebních limitů. Od těchto voleb se situace stabilizovala a poté jsme se zaměřovali spíše na obecnou politiku v obci. Po dalších volbách v roce 2018 už můžeme říct, že otázka limitů je defacto vyřešena, protože zatím k tomu nebylo přistoupeno a myslím si, že už k tomu ani přistoupeno nebude.

Podnikali jste vy jako samospráva či politická strana nějaké aktivity pro přesvědčení obyvatel?

Snažili jsme se debatovat zejména s občany, kteří měli jiný názor než většinová společnost v obci, přičemž se jednalo o nějakých 30 % občanů, kteří byli pro prolomení těžebních limitů. Velkou roli sehrály výsledky referenda a následných voleb, kde lidé jasně dali najevo svůj názor.

Jaké aktivity podnikala uhelná společnost k přesvědčení občanů?

Zástupci uhelné společnosti chodili dům od domu a diskutovali s majiteli nemovitostí o podmínkách jejich případného vykoupení. Snažili se mluvit zejména s občany nepodporujícími těžbu, nutno dodat, že bylo poměrně dost lidí, kteří i když byli odpůrci těžby, tak byli ochotni se bavit a v případě správné nabídky na ni přistoupit. Samozřejmě byli i tací občané, kteří měli přehnané požadavky, které naopak nebyly akceptovatelné pro uhelnou společnost.

Jaké byly největší názorové konflikty?

Pro těžbu samozřejmě hovořilo, že se podle studií MPO pod Jiřetínem nachází velmi kvalitní uhlí s kvalitní výhřevností, což hrálo velkou roli. Predikce hodnoty uhlí byla až přes 800 miliard korun. Proti prolomení územních limitů hovořil fakt, že již žijeme v jiném století, kdy bourání nemovitostí již není tak obvyklé jako dříve, kdy komunistický režim rozhodl a bylo to tak. Samozřejmě ten názorový konflikt tam byl. Byli zde občané, kteří zvažovali prodej nemovitosti a odchod do jiné obce. Někteří byli zase tak vyhranění, že chtěli bránit těžbě vlastním tělem, takže nebylo to tenkrát úplně jednoduché období.

Jakou sílu podle Vás má nezávazné místní referendum?

Věděli jsme, že vláda nemá povinnost se výsledkem referenda řídit, protože samozřejmě horní zákon platí a postupy jsou jasně dané, nicméně obyvatelé se jednoznačně vyjádřili proti těžbě, a proto bylo v zájmu vlády respektovat jejich rozhodnutí.

Diskuze o těžbě neutichly ani po referendu. Jak to probíhalo?

Společnost v Horním Jiřetíně byla od té doby rozdělena, řekl bych, že je částečně rozdělena i do této chvíle. Vždycky byli zastánci politických uskupení podporujících těžbu a byli samozřejmě zastánci stávajícího vedení města. Nicméně ve volbách se vždy projevila skutečnost, že většina společnosti v obci podporuje politiky, kteří výrazně vystupují proti těžbě uhlí. Od roku 2005 do roku 2014 byla situace velmi podobná, kdy ta otázka stále rezonovala, přičemž nikdo neměl jistotu, jak to dopadne. Ale přišlo mi, že se situace rok od roku spíše uklidňovala až do voleb v roce 2018, kdy tato otázka již nebyla tak aktuální a spíše se politické strany zaměřovaly na obecnou politiku v obci.

Jak se proměnila politika Horního Jiřetína od roku 2005?

Nejdůležitější volby proběhly v roce 2010, kde zastánci prolomení limitů získali čtyři mandáty z jedenáctičlenného zastupitelstva, což nebyl dostatečný počet na ovlivnění osudu obce. V roce 2014 se voleb zúčastnilo nové politické uskupení, které mělo spojitost s nabídkami odkupování nemovitostí, takže jsme všichni byli zvědaví, jak se promění politické prostředí, nicméně po volbách zůstal poměr stejný, sedm ku čtyřem. Volby v roce 2018 už byly velmi specifické, jelikož otázka limitů již tolik nerezonovala a také proto byla menší volební účast, která klesla téměř o 30 %. V současnosti bych řekl, že zastupitelstvo již není rozděleno na dvě části, a proto si myslím, že funguje jako jeden celek.

Myslíte si, že je hrozba rozšíření těžby stále reálná i 15 let po referendu?

To je dost těžké říct. Víme, že k těžbě by mohla vláda přistoupit kdykoliv, nicméně momentálně je podle vládou vytvořené uhelné komise v plánu utlumení těžby v lomu ČSA, přičemž jsou připraveny tři varianty těžebního útlumu. Rychlá varianta počítá s koncem těžby zhruba v roce 2021, střední v roce 2024 a pomalá varianta až v roce 2026. Podle mého názoru může tato otázka znovu rezonovat pouze v případě nějaké globální krize ekonomicko-hospodářského charakteru, případně nějakých válečných konfliktů a podobně. Ale za stávající situace si myslím, že se otázka těžby uhlí již neotevře a Horní Jiřetín zůstane zachován.

Jaké kroky město podniká pro zajištění perspektivní budoucnosti obce?

Horní Jiřetín, respektive nové zastupitelstvo města se snaží o co největší rozkvět obce. Postupně se nám podařilo vytvořit nové místo pro lékaře. Máme dětského lékaře, lékaře pro dospělé a také zubaře. Dále zajišťujeme pro lidi nové služby, jako kosmetika, pedikúra, holičství. Dále město koupilo dům na náměstí v Horním Jiřetíně, kde vzniknou další obchody a služby a přesune se tam část úřadu. Do budoucna plánujeme nový územní plán města, kde bude více míst a parcel pro nové domy. Otevřeme menší penzion a celkově chceme ve městě zlepšit cestovní ruch. Připravujeme projekty na zlepšení ovzduší, například kotlíkové dotace. Dále připravujeme projekty na zadržení vody v krajině a tak dále. V plánu je také výstavba nových bytových jednotek pro mladé a domova pro seniory.

Č. 3 Petr Globočník (zastupitel Litvínova a člen OS Kořeny) – 12.02.2020

Jaký máte postoj k těžbě uhlí v dolu ČSA?

Uhlí je surovinou století páry. Externality těžby uhlí převažují nad benefity. Je dobře, že těžba na velkolomu ČSA brzy skončí.

Jak vznikla myšlenka referenda a jak se na tom podílela samospráva?

V roce 2006 jsem ještě nebyl aktivním členem spolku Kořeny. Tedy nevím přesně jak vznikala. Ale soudím, že referendum byla tehdy jediná možnost, jak získat závazné stanovisko občanů. V té době byl vyvíjený na zastupitele Litvínova velký tlak ze strany těžářské lobby.

Co samospráva obce a místní spolky dělali pro to, aby byli občané plně informováni o faktorech, které by měli zvážit před svou volbou?

Členové spolků byli v ulicích a vedli kontaktní kampaň. Obec myslím nijak nad rámec zákonných povinností neinformovala. V té době také proběhl puč na radnici, kdy stávajícího starostu, který hájil limity těžby, nahradil Daniel Volák, který chtěl souhlas města těžářům prodat.

Podnikali místní spolky nějaké veřejné aktivity pro přesvědčení obyvatel a proběhla spolupráce se samosprávou?

Jak jsem uvedl již dříve, tenkrát jsem nebyl příliš aktivní, ale stále více jsem si uvědomoval právě díky těm událostem, jak moc je třeba se občansky aktivizovat. V té době vnikl "Den pro limity", který se zachoval dodnes. Jedná se o veřejné shromáždění, kterého se zúčastňují i zástupci samosprávy.

Jaké aktivity, si myslíte, že měli největší vliv na vládu?

Referendum sice nebylo závazné (i tak by se týkalo pouze vedení obce), ale přišlo k němu více lidí než k volbám. Byl to tedy jasný signál směrem k vládě. Navíc se do protestů k lidem z Litvínova a Horního Jiřetína začali přidávat lidé z celého Česka.

Jaké byly největší názorové konflikty?

V ekonomice to byly fakta o tom, kdo na těžbě vydělává. Kdy stát nese 90 % všech externích nákladů. Oproti tomu zisk jde z 90 % vlastníkovi lomu. Argumentem bylo také pochybné nabytí společnosti panem Tykačem. V ekologii je to jednoznačné, stejně jako v dopadech na zdraví obyvatel. Ty se neustále snaží někdo bagatelizovat, což je velmi neuctivé k obyvatelům severních Čech. Spory byli také v energetice, kdy zástupci těžby tvrdili, že se bez uhlí neobejdeme a dojde k black-outu. Tam je potřeba si to dát do souvislosti s výstavbou Temelína, kdy se na jihu Čech říkalo "buďte solidární", neprotestujte ať můžeme na severu vypnout uhelné elektrárny. K tomu, ale nikdy nedošlo. Je taky fakt, že ČR je tuším 7. největším vývozcem el. na celém světě a vyváží zhruba 30% vyrobené el. Tedy kdyby se vypli například Počerady, nestane se vůbec nic. Dalšími argumenty byla zaměstnanost horníků (horníků např. na ČSA pracuje maximálně několik desítek, tedy těch, kteří provádí takzvané chodbicování, zbytek jsou elektrikáři, řidiči atd.). Hnědouhelný průmysl opustilo x tisíc lidí po transformaci v 90. letech bez většího povšimnutí. Určitě je třeba, aby po ukončení těžby, ti lidé, co tam pracují, našli znovu práci.

Diskuze o těžbě neutichly ani po referendu. Jak se situace vyvíjela?

Byla to taková přetahovaná nebo šachy chcete-li. Důležité bylo, když se vyvlastňování dostalo z horního zákona. Nebo taky to, když se přežila úřednická vláda, ta nemá vůči voličům žádnou zodpovědnost a může dělat i velmi zvláštní rozhodnutí.

Vyvíjela samospráva, místní spolky či uhelné společnosti nějaké další aktivity v následujících 10 letech? At už v Jiřetíně nebo Litvínově?

Tak určitě, Severní energetická chtěla na svou stranu získat mimo politiků také sportovce, kteří těžbu podporovali ze zcela zistných důvodů. Bez zajímavosti není ani fakt, kdy jsme rozbili síť trolů Severní energetické, někdy kolem roku 2017. Prostřednictvím těch pak devalvovali diskuse na internetu a snažili se ovlivnit veřejné mínění. My pak pořádali debaty, když bylo třeba jako v roce 2015 při výjezdním zasedání vlády v Ústí nad Labem tak i protesty. Skvělé bylo, že se nám podařilo založit celorepublikové hnutí Limity Jsme My, které sdružuje spoustu odborníků a aktivních lidí. Samospráva v Litvínově v roce 2014 založila výbor pro životní prostředí a limity těžby.

Jak se vyvíjela politika v Litvínově od roku 2005?

Zajímavá byla anabáze Zelených, které vedl v roce 2006 Patrik Kristian Cmorej, který o několik let později, když už Zelení nebyli sexy strana vstoupil do ČSSD a podporoval těžbu. Jinak byla situace na politické scéně více či méně konstantní. ale i proto, že ve vedení města stáli lidé s vyhraněným názorem, kteří si uvědomovali rizika pokračující těžby pro Litvínov. Neobvyklý byl i postoj komunistky Eriky Sedláčkové, která obhajovala limity těžby navzdory krajskému vedení. Jistou dávkou štěstí jsme měli v tom, že když vznikalo v roce 2013 hnutí ANO tak v Litvínově vyhrála skupina lidí, která s těžbou nesouhlasila. No a taky znovu byla založena základní organizace Strany zelených, ti ale

ještě tenkrát neuspěli. Nicméně téma limitů těžby bylo jedním z ústředních témat voleb v roce 2014.

Myslíte si, že je hrozba rozšíření těžby stále reálná i 15 let po referendu?

Naštěstí je dnes zřejmé, že pálení uhlí je absolutní nonsense. Nicméně ekonomické skupiny, pro které těžba představuje vidinu zisku, jelikož se jich externí náklady netýkají, budou stále usilovat o co nejdelší možnost těžby a pálení uhlí.

Č. 4 Martina Vágnerová (odbor ŽP, MÚ Litvínov) – 12.02.2020

Jaký máte postoj k těžbě uhlí v dolu ČSA?

Z mého pohledu bych těžbu uhlí až tak nezatracovala. Pracovně mám na starosti kontrolu rekultivačních prací již cca 15 let a vidím, jak jsou rekultivace prováděny, jak postupují a v jakém stavu se ukončují. Myslím si, že rekultivace jsou úspěšné. Těžba postupuje jedním směrem a na již odtěžených plochách okamžitě začíná rekultivace. Dále si myslím, že v našem regionu je také důležité, aby se nezapomínalo na počet nezaměstnaných, který se díky ukončení těžby rozhodně zvýší. Na druhou stranu, prašnost zvýšená právě těžbou je vysoká, a tak zvaná měsíční krajina, která díky těžbě vzniká není vůbec vzhledově příjemná. A rekultivační práce jsou bohužel časově náročné a dlouhé.

Jak jste vnímala situaci ohledně těžby uhlí před referendem?

Mě osobně se těžba nijak nedotýkala, ale z názorů lidí, které jsem si vyslechla (jak obyvatelů, tak pracovníků) si myslím, že to byla tak padesát na padesát pro a proti.

Zúčastnila jste se referenda a jak jste hlasovala?

Ne.

Byla jste před referendem dostatečně informována o tom, co by různé výsledky pro budoucnost obce znamenaly?

Informovaná jsem byla dostatečně. Probíralo se to všude, jak v práci, tak v soukromí.

Myslíte si, že je hrozba rozšíření těžby stále reálná i 15 let po referendu?

Myslím, že k tomu již nedojde.

Kdo provádí rekultivace?

Rekultivace provádí společnost Severní energetická a.s.

Jak kontrolujete těžební společnosti?

Těžební společnost nekontrolujeme my, ale Báňský úřad. My máme na starosti pak jen rekultivace.

Je nějaký dlouhodobý plán pro rekultivace v podkrušnohorské pánvi po těžbě hnědého uhlí?

Je „Souhrnný plán sanace a rekultivace lomu ČSA“ (ten je do zahlázení). Nyní je „Plán rekultivace Severní energetické a.s. pro období 2018 - 2022“ (ten je na 5 let). Oba dokumenty se aktualizují dle potřeby.

Jak probíhá proces od těžby po rekultivace?

Těžební společnosti kontroluje Báňský úřad. Když je odtěženo, tak přicházejí na řadu rekultivace. Nejprve se udělají terénní úpravy a pak záleží jaká rekultivace tam je naplánovaná, jestli lesní, zemědělská, vodní nebo může být i ostatní zeleň. Podle toho se navezou zpět ornice, které byly před těžbou skryty a deponovány. Pak už se tam buď sází sazeničky stromů, rekultivace se o ně starají několik let, dokud nevyrostou anebo se z toho udělá pole. To se třeba pronajme zemědělcům a oni se o pole starají a pěstují si tam. Když už rekultivace proběhla do stavu k ukončení podle plánu rekultivace, tak se ukončí na základě místního šetření. Následně tam jezdíme my na kontrolní dny dvakrát ročně.

Č. 5 Jaroslav Soukup (obyvatel HJ) 15.02.2020

Jaký máte postoj k těžbě uhlí v dolu ČSA a vyvíjel se Váš názor?

Byl jsem v zóně likvidace domu, která měla proběhnout v roce 1982. Likvidace se opozdila. Po roce 1989 proběhlo mnoho protestů na zachování limitů. Nesouhlasil jsem s pokračováním těžby.

Zúčastnil jste se referenda a jak jste hlasoval?

Ano zúčastnil, byl jsem proti.

Byl jste před referendem dostatečně informován o tom, co by různé výsledky pro budoucnost obce znamenaly?

Ano. informace jsem měl dostatečné. V Litvínově bylo centrum řešení této otázky s majiteli dolů.

Zúčastnil jste se nějakých veřejných aktivit místních spolků?

Ano zúčastnil, v té době tu byl na besedě Ministr Bursík.

Obával jste se, že by vláda nemusela referendum respektovat?

Obával jsem se, že by vláda nemusela respektovat výsledek referenda. Dokonce jeden můj kamarád zde koupil 130 domů přes Pražskou firmu. Počítal, že na tom vydělá desítky milionů korun.

Jak se proměnila politika v Horním Jiřetíně od roku 2005?

Politické strany spíš k Zeleným a starostům. Pro rozvoj H. Jiřetína

Byl jste osloven uhelnou společností s nabídkou výkupu Vašeho domu?

Byl jsem vyzván dopisem, zda jsem ochoten prodat dům za dvojnásobek odhadu.

Myslíte si, že je hrozba rozšíření těžby stále reálná i 15 let po referendu?

Ne, probíhá útlum těžby, která má končit v roce 2022.

Č. 6 Martin Jaroš (obyvatel Litvínova) 15.02.2020

Jaký máte postoj k těžbě uhlí v dolu ČSA a vyvíjel se Váš názor?

Uhlí vnímám jako zdroj doby minulé. Myslím si, že by se dnes svět již měl spoléhat na obnovitelné zdroje a uhlí nechat ležet pod zemí.

Zúčastnil jste se referenda a jak jste hlasoval?

Ano zúčastnil, hlasoval jsem proti prolomení limitů.

Byl jste před referendem dostatečně informován o tom, co by různé výsledky pro budoucnost obce znamenaly?

Ano. Pro celý region to bylo poměrně dlouhou dobu prioritní téma, takže informací a diskuzí bylo dost.

Zúčastnil jste se nějakých veřejných aktivit místních spolků?

Ano, zúčastnil jsem se shromáždění občanů, když se o prolomení limitů začalo opět nahlas mluvit.

Obával jste se, že by vláda nemusela referendum respektovat?

Věřil jsem, že pokud referendum dopadne podle očekávání jednoznačným výsledkem, tak ho vláda bude i ve svém vlastním zájmu respektovat.

Jak se proměnila politika v Litvínově od roku 2005?

V posledních dvojích volbách zvítězilo hnutí ANO.

Myslíte si, že je hrozba rozšíření těžby stále reálná i 15 let po referendu?

Věřím, že doba pokročila a k uhlí již nebude třeba přistoupit.

